Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

ХАЛҚ СЎЗИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

1998 йил 1 декабрь сешанба

Сотувда эркин нархда № 236 (2017)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ГАЗЕТАСИ

ПРЕЗИДЕНТ КИТОБИ ЎРГАНИЛМОҚДА

Республика "Маънавият ва маърифат" жамоатчилик марказининг Қашқадарё вилоят бўлимида мамлакатимиз раҳбари Ислом Каримовнинг "Ўзбекистон буюк келажак сари" китобини ўрганишга бағишланган илмий-амалий анжуман бўлди.

Анжуманда олий ва ўрта махсус ўқув юртлари раҳбарлари, турли ташкилот, корхона, муассасалар раҳбарларининг маънавият ва маърифат масалалари бўйича ўринбосарлари, ҳуқуқни ҳимоя қилиш идоралари ходимлари, олимлар, жамоатчилик вакиллари иштирок этди.

Сўзга чиққанлар Президентимизнинг китобида юртимизда мустақиллик йилларида амалга оширилган буюк бунёдкорлик ишлари, давлатимиз ички ва ташқи сиёсатининг асосий йўналишлари, ҳуқуқий демократик жамият барпо этишнинг ўзига хос тамойиллари ҳамда тub иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштириш борасидаги долзарб вазифалар баён этилганлигини таъкидлашди. Йўлдошимиз асарини вилоят корхона, муассаса ва ташкилотларида, мактаблар ва ўқув юртларида чуқур ўрганишнинг ташкил этиш тадбирлари белгиланди.

А. ТАЙПАТОВ,
ЎзА мухбири.

ЎЗБЕКИСТОН-ҚИРҒИЗИСТОН:

АМАЛИЙ ҲАМКОРЛИК КЕНГАЙМОҚДА

30 ноябрь куни Қирғизистон Президенти Асқар Акаев амалий ташриф билан Ўзбекистонда бўлди.

Ташриф дастурида кўзда тутилганидек, дастлаб Дўрмон қароргоҳида Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов ҳамда Қирғизистон Президенти Асқар Акаевнинг яккама-якка суҳбати бўлди. Мулоқот чоғида минтақавий хавфсизлик, икки давлат ўртасидаги савдо-иқтисодий алоқаларни кенгайтириш, ўзаро товар айирбошлаш ҳажмини ошириш, коммуникация, гидроэнергетика, Қирғизистонга Ўзбекистон газини етказиб бериш билан боғлиқ масалалар муҳокама этилди.

Президентларнинг ўзаро суҳбати кечаётган пайтда,қароргоҳнинг мажлислар залида икки давлат расмий делегациялари вакилларининг учрашуви бўлди. Унда Ўзбекистон билан Қирғизистон ўртасида ҳарбий соҳада ҳамкорлик тўғрисида, икки давлат ўртасида фуқаролик, оилавий ва жиноий ишлар бўйича ҳуқуқий ёрдам ва ҳуқуқий муносабатлар тўғрисидаги шартномаларнинг ратификация ёрлиқлари алмашилганлиги тўғрисидаги протоколлар имзоланди.

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов ва Қирғизистон Президенти Асқар Акаев икки давлат ўртасида Абадий дўстлик тўғрисидаги шартноманинг ратификация ёрлиқлари алмашилганлиги тўғрисидаги протоколга имзо чекдилар.

Шундан сўнг Президентлар оммавий ахборот воситалари вакиллари билан учрашди.

— Бугунги суҳбатимиз чоғида муҳокама этилган асосий масалалардан бири Қирғизистонга Ўзбекистон газини мунтазам етказиб бериш, унинг баҳоси ва ҳисоб-китоби билан боғлиқ бўлди, — деди Ислом Каримов. — Ҳозирги вақтда биз Қирғизистонга йилига қарийб бир миллиард куб метр газ етказиб берамиз. Ҳисоб-китоб эса элликка-эллик тамойилига асосланади. Яъни, эллик фоизи валюта, қолгани эса маҳсулот билан қопланади. Президент Асқар Акаев Қирғизистонга берилаётган газ ҳажмини кўпайтириш, унинг ҳисоб-китобини эса элликка-эллик эмас, балки ўттизга-етмиш тарзида амалга оширишни таклиф қилди. Уйлайманки, икки давлатнинг мутасадди ташкилотлари бу масалани атрофлича ўрганиб, икки томон учун ҳам мақбул йўлни топади.

Ислом Каримов Ўзбекистон билан Қирғизистон ўртасида транспорт коммуникацияси соҳасидаги ҳамкорликка ҳам алоҳида тўхталди. Андижон-Уш-Иркиштом-Қашқар йўналишида темир йўл қуриш ишлари икки давлат учун ҳам муҳим стратегик аҳамиятга эга эканини таъкидлади. Ҳақиқатан ҳам, бир қарашда унчалик узун бўлмаган бу йўналиш аслида Шанхайни Париж билан боғлайдиган улкан йўлнинг бир қисмидир. Айнан мана шу сабаб унинг нечоғли муҳим аҳамиятга эга эканини кўрсатиб туради. Айни пайтда бу йўналишнинг икки варианти бор. Автомобиль йўли ва темир йўли. Ҳозирги шароитда улар ичида автомобиль йўли маъқулроқ. Зеро, унинг бунёд этилиши темир йўл қурилишидан кўра йирик миқдорда сармоя талаб қилмайди. Ислом Каримов Президентларнинг юзма-юз суҳбати чоғида ушбу йўналишнинг Қирғизистондан ўтадиган қисмини барпо этиш ҳақида сўз боргани ва Ўзбекистон бу борада асосий пудратчи бўлиш хусусида келишиб олинганини маълум қилди. Мойилланиш ҳам Ўзбекистон зиммасига тушади. Хўш, ҳисоб-китоб қандай бўлади? У ҳам элликка-эллик тамойилига таянади. Яъни, Қирғизистон иштирок этганда йўл қурилишига кетган харажатларнинг эллик фоизини етти йил давомида Ўзбекистонга тўлайди. Ўзбекистон автомобилларининг ушбу йўлдан фойдаланишини назарда тутиб, харажатларнинг қолган қисми тўланмайди, дея келишиб олинди.

Шунингдек, матбуот анжуманида Қирғизистоннинг сув заҳираларидан фойдаланиш, хусусан, гидроэнергетика соҳасига оид масалалар ҳам муҳокама этилди. Қирғизистон раҳбарияти ушбу масалага алоҳида эътибор билан ёндашаётганидан мамнуниман.

Ислом Каримов бу борада муайян лойиҳалар ишлаб чиқиш ва амалга ошириш учун Ўзбекистон юзасидан ҳам етарлича маблағ ажратилишини маълум қилди.

Қирғизистон сувдан фойдаланишнинг муайян схемасини ишлаб чиқиш борасида, ҳар иккала томон учун ҳам фойдали ҳолда бу масалани ҳал этиш мумкин.

Қирғизистон Президенти Асқар Акаев икки мамлакат ўртасидаги иқтисодий ҳамкорликни ривожлантириш, шунингдек, Қирғизистон иқтисодиётини кийин аҳволдан халос этиш борасида Ислом Каримов билдирган фикрлар, таклифларни юқори баҳолади.

— Аввало, шуни айтиб ўтишим керакки, — деди Асқар Акаев. — Ислом Каримов Қирғизистон фуқаросидир. У шу мамлакатда туғилиб ўсган. Шунинг учун ҳам у Қирғизистоннинг иқтисодий муаммоларига ҳамма вақт эътибор билан қараб келади. У шу мамлакат Президенти ва қирғиз халқининг самимий дўсти сифатида ўз хайрихоҳлигини намоён этиб келмоқда.

Албатта, Ўзбекистон газининг Қирғизистонга мунтазам етказиб берилиши биз учун жуда муҳим. Бугун Қирғизистон иқтисодиётида кечаётган кийинчиликларни ҳисобга олиб, Ислом Каримовга газнинг баҳоси, ҳисоб-китоб бўйича таклифларимни билдирдим. Ўзбекистон раҳбари уларга алоҳида эътибор билан қаради. Ислом Каримов бу борада ўзининг фикрини айтди.

Тожикистонда сўнгги пайтларда юз берган воқеалар ҳам матбуот анжуманида иштирокчилар диққат-эътиборидан четда қолмади. Ислом Каримов бу воқеалар ҳар хил асоссиз гаплар тарқатилаётганини ачиниш билан таъкидлади.

— Етти йилдирки, Тожикистон халқи фуқаролар уруши жабрини тортаётир, — деди Президент. — "Айтиш мумкинки, мамлакатда ҳокимият учун гуруҳ-гуруҳ бўлиб кураш кетмоқда. Тор доирадаги, уруғ-аймоқчиликка асосланган бу кураш баъзида қуролли тўқнашувларга айланиб бораётир.

Мен илгари ҳам айтганман. Бугун буни яна бир карра таъкидлайман: биз Тожикистонда тинчлик жараёни тўғрисида Москвада имзоланган битимнинг тўла ижросини ёқлаймиз. Тожикистондаги мураккаб вазиятни фақат тинч музокаралар йўли билангина ечиш мумкин. Бу ҳам муқобили йўқ.

Ислом Каримов Тожикистоннинг Ленинобод вилоятида рўй берган воқеалар Ўзбекистоннинг қўли бор, деган бўҳтон гапларнинг мутлақо асоссиз эканини далиллар билан исботлаб берди. Мантиқан олиб қараганда ҳам, ҳеч қайси мамлакат ўз "биқинидаги" давлатда нотинчлик бўлишидан манфаат топмайди. Оддийгина мисол, Ленинободдаги воқеалар мобайнида Ўзбекистоннинг у ерда ўтадиган поездлари тўхтаб қолди. Бу Ўзбекистоннинг манфаатларига зид. Биз кўра била туриб ўзимизга зарар келтирармидик.

Аслида, Ўзбекистон номига бўҳтон ёғдиришдан аввал Тожикистонда тинчлик ўрнатилиши учун эң кўп гамхўрлик кўрсатган давлатни эслаш адолатдан бўларди. Негаки Тожикистонга қанчадан-қанча инсонпарварлик ёрдами кўрсатган, президент Имомали Раҳмонов билан тожик мухолифати раҳбари Абдулло Нурийнинг музокаралар бошлашига бош-қош бўлган Ўзбекистон эди. Ленинобод вилоятида мураккаб вазият вужудга келганда, Тожикистон ҳукумати кўшинларига исёнчиларнинг орқа томонидан зарба беришга кўмаклашган — Тожикистон ҳукумати қўшинларининг жанубдаги ҳарбий бўлинмаларини Ўзбекистон ҳудуди орқали Тожикистон шимолига ўтишини таъминлаган ҳам Ўзбекистон бўлди.

Тожикистонда бугунги кунда 1 миллион уч юз минггача ошиқ ўзбек миллатига мансуб аҳоли истиқомат қилади. Яъни, мамлакат аҳолисининг 25 фоизи. Аҳолиш оилаларни ҳисоблаганимизда эса, бу рақам яна ошади. Аслида эса Президент Ислом Каримов алоҳида таъкидлаганидек, улар икки тарафда гаплашувчи бир халқдир. Бу ҳам Тожикистоннинг воқеаларга Ўзбекистоннинг қўли бор, деган гаплар мутлақо асоссиз эканлигини исботлаб турибди.

Қирғизистон Президенти Асқар Акаев Ислом Каримовнинг Тожикистондаги масалалар бўйича берган баёнотини тўла қўллаб-қувватлади. Хусусан, Асқар Акаев Тожикистон Президенти томонидан Ўзбекистон шаънига билдирилган гапларга ишонмаслигини таъкидлади.

Президентлар журналистларнинг қизиқтирган бошқа саволларга ҳам жавоб қайтардилар.

Ислом Каримов журналистларга Асқар Акаевнинг Қирғизистонга ташриф буюриш, Қирғизистонда Ўзбекистон маданияти кунларини ўтказиш тўғрисидаги таклифларини қабул қилганини ҳам маълум қилди.

Шу билан Қирғизистон Президенти Асқар Акаевнинг Ўзбекистонга амалий ташрифи ниҳоясига етди. У шу куни Тошкентдан Ватанига жўнаб кетди.

Анвар БОБОЕВ,
Фарҳод АРЗИЕВ,
ЎзА махсус мухбирлари.
СУРАТДА: учрашув пайти.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ФАРМОНИ

Ғ.К.Муҳамедовни Ўзбекистон Республикаси Коммунал хизмат кўрсатиш вазири этиб тайинлаш тўғрисида

Ғофуржон Каримович Муҳамедов Ўзбекистон Республикаси Коммунал хизмат кўрсатиш вазири этиб тайинлансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти **И. КАРИМОВ**

Тошкент шаҳри,
1998 йил 30 ноябрь

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ФАРМОНИ

В.К.Михайловни Ўзбекистон Республикаси Коммунал хизмат кўрсатиш вазири вазифасидан озод қилиш тўғрисида

Виктор Константинович Михайлов бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Коммунал хизмат кўрсатиш вазири вазифасидан озод қилинсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти **И. КАРИМОВ**

Тошкент шаҳри,
1998 йил 30 ноябрь

"Волво" вакиллари Ўзбекистонда

Швециянинг мамлакатимизда меҳмон бўлиб турган "АБ Волво" корпорацияси катта вице-президенти Ларс Анкел бошчилигидаги делегация аъзолари Ўзбекистон Республикаси ташқи иқтисодий алоқалар вазири Элёр Ғаниев билан учрашди.

Учрашувда Ўзбекистонда "АБ Волво" корпорациясининг ваколатхонасини очиш билан боғлиқ масалалар юзасидан ўзаро фикрлашиб олинди.

Делегация аъзолари "Ўзавтосаноат" уюшмаси ҳам бўлдилар.

Делегация раҳбари Ларс Анкел Ўзбекистонда автомобиль саноатининг ривожига юксак баҳо берди. Учрашувда мамлакатимизда мазкур корпорация конвейерларидан чиққан автомобилларга бир қатор техник хизмат кўрсатиш тизимини бунёд этиш ва бошқа соҳаларда ҳамкорлик қилиш юзасидан ўзаро фикр алмашилди.

(ЎзА)

8 декабрь — Ўзбекистон Республикаси Конституцияси куни

БАЙРАМГА ҲОЗИРЛИК

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганидан буён ўтган давр мобайнида мамлакатимизда сиёсий, иқтисодий, ижтимоий ва ҳуқуқий соҳаларда жуда катта ўзгаришлар рўй берди. Адолатли демократик жамият барпо этишнинг мустаҳкам ҳуқуқий асоси яратилди. Халқимиз миллий қадриятлар, урф-одатлар, маданий меросни асраб-авайлаб ўрганиш, уларни келгуси авлодларга етказишдек улкан имкониятга эга бўлди.

Вазирлар Маҳкамасида 8 декабрь — Ўзбекистон Республикаси Конституцияси кунини нишонлаш ва уни ўтказиш ташкилий қўмитасининг мажлиси бўлди. Унда тегишли вазирлик ва идоралар раҳбарлари ҳам иштирок этди.

Мажлисни Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари, ташкилий қўмита раиси Ҳамидулла Кароматов бошқарди.

Йиғилишда умумхалқ байрамига ҳозирлик бориши, мамлакатимиз пойтахтини байрамга тайёрлаш, шунингдек, "Туркистон" саройида Конституциянинг кунига бағишланган тантанали йиғилиш ўтказиш, ундаги концерт дастури масаласи кўриб чиқилди. Кун тартиби юзасидан байрам ва юбилей тадбирларини ўтказиш республика дирекцияси раҳбари Болтабой Шодиев, Тошкент шаҳар ҳокимининг ўринбосари Эркин Эрназаров, маданият ишлари вазири Хайрулла Жўраев ахборот тингланди.

Конституция куни мамлакатимизнинг барча шаҳар ва қишлоқларида кенг нишонланади. Жойларда халқ сайиллари ташкил этилади, санъаткорлар ва бадиий ҳаваскорлик жамоаларининг концертлари ташкил этилади. Шуларни ҳисобга олиб, байрамни кўтаринки руҳда нишонлаш бўйича тегишли топшириқлар берилди.

Мажлисда Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Нарзулла Жўраев қатнашди.

(ЎзА)

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги Академиясида "Инсон ҳуқуқлари Умумжаҳон декларацияси ғояларининг Ўзбекистон Республикаси Конституциясида мужассамланиши" мавзуида илмий-амалий конференция бўлди. Бу тадбир республика Ички ишлар ва Адлия вазирликлари, Олий суд ва Прокуратураси томонидан ташкил этилди. Анжуманда ҳуқуқни муҳофаза этиш идораларининг масъул ходимлари, олий ўқув юртлари ўқитувчилари, олим ва мутахассислар иштирок этди. Уни академия бошлиғи У.Тожихонов олиб борди.

АКАДЕМИЯДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ АНЖУМАН

Анжуманда республика Бош прокурорининг ўринбосари вазифасини бажарувчи Б.Пўлатов, адлия вазири С.Мирсафоев, Олий Мажлиснинг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили С.Рашидова, Олий суд раиси У.Мингбоев, Инсон ҳуқуқлари бўйича республика Миллий маркази директори А.Саидов ва бошқалар Ўзбекистон Республикаси Конституциясига қонунийликни назорат қилиш, юксак ҳуқуқий маданият демократик жамият асоси. Фуқароларнинг Конституциявий ҳуқуқлари ва уларнинг бажарилишини таъминлаш, Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва суд ҳокимиятининг мустақиллиги, Инсон ҳуқуқлари Умумжаҳон декларациясининг халқаро аҳамияти мавзуларида маърузалар тинглади.

Конференцияда Инсон ҳуқуқлари Умумжаҳон декларацияси ғояларининг Ўзбекистон Республикаси Конституциясида мужассамланиши мамлакатимизда адолатли демократик давлат ва фуқаролик жамиятини қуриш учун ҳуқуқий замин яратгани, ижобий ўрнига эга эканлиги таъкидлаб ўтилди. Инсон ҳуқуқлари Умумжаҳон декларацияси халқаро-ҳуқуқий ҳужжатлар асосида ишлаб чиқилгани, суд ҳокимиятининг такомиллаштирилиши ҳуқуқий давлат қуришнинг муҳим омилларидан бири эканлигига эътибор қаратилди.

(ЎзА)

ТОЖИКИСТОНДАГИ ВОҚЕАЛАР ҲАҚИДА БАЁНОТ

30 ноябрь куни Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов Дўрмондаги қароргоҳида Қирғизистон Президенти Асқар Акаевнинг мамлакатимизга амалий ташрифи якунларига бағишлаб ўтказилган матбуот конференциясида Тожикистондаги воқеалар ҳақида баёнот берди.

Қуйида шу баёнот матни эълон қилинмоқда.

Етти йилдирки, Тожикистон фуқаролар урушининг оқибатларини бошдан кечирмоқда. Агар турли қуролли тўқнашувлар, террористик хуружлар, одамларни гаровга олишлар ва умуман минтақавий низоларга қарши курашишда кўзда тутилганидек ҳаракат қилинса, Тожикистонда фуқаролар уруши тугайди, деган тасаввур туғилади.

Ҳокимият учун минтақавий ва уруғ-аймоқчилик кураши бормоқда, бу кураш шиддатга шафқатсиз суръатда бўлиб, ҳукумат кучларига айланиб кетмоқда.

Гиёҳванд моддалар ишлаб чиқариш ва уларни **олиб ўтиш шиддати улкан миқёс касб этди.** Ўзбекистон ва Қирғизистон чегарасида топилаётган гиёҳванд моддалар шулаб қолинмоқда.

Айни вақтда наркобизнесга **ҳокимият ва ҳарбий-маъмурий тузилмалар ҳам аралашиб кетган.** Шундай деб айтишга бизда барча асослар бор.

Биз, ўзбекистонликлар, Тожикистонда тинчлик жараёнини ўрнатиш масаласи **Москвада имзоланган битим асосидагина ҳал этилиши керак,** деган қатъий фикрдамиз.

Тожикистондаги жафокаш халқи учун тинчликка эришишнинг ягона йўли — **бу фақатгина тинч музокаралар йўлидир.** Ҳақиқатга эса биз тинчлик музокараларининг натижаси сифатида ҳозирча **Раҳмонов бошчилигидаги Кўлоб гуруҳи ва жаноб Нурий бошчилигидаги Бирлашган тожик мухолифати ўртасида вазир портфелларини бўлиб олишни кўрмоқдамиз.**

Бироқ Тожикистонда бошқа минтақалар ва бошқа сиёсий кучлар ҳам борки, улар ҳам ҳокимиятга мансуб бўлишдан қатъий назар — у аввало Тожикистон фуқароларидир. Кўлоб гуруҳининг ичида ҳам ҳокимиятга ва унинг таъсир доирасига интилиш бор.

Бугун рўй бераётган кескинликнинг, қуролли тўқнашувларга айланиб кетаётган курашнинг сабаблари ана шунда.

Мана шундай вазиятда Раҳмонов атрофидаги айрим кучлар воқеалар ривожини мамлакатдаги ва давлатларaро тўқнашувга айлантириб юборишни жуда-жуда истаяпти.

Ташқаридан душман топиш ва шу асосда ҳокимият атрофида пашшахўрда бўлиб юрганларнинг барчасини бирлаштириш — уларнинг қўйган иши эмас.

Бу воқеаларда Ўзбекистоннинг қўлини излаётган кимсаларнинг барчасига ҳаракатга келтирадиган ғаразли мақсад ана шундан иборат. Бу ишда уларга Россиянинг баъзи бир маъсул оммавий ахборот воситалари ҳам кўмак бермоқда. Бизда бу ҳақда тўпланган зарур ҳужжатлар бор.

Энди бу ишларда Ўзбекистоннинг қўли бор, деган даъволар ҳақида икки оғиз сўз.

Тожикистонда 1 миллион 300 минг аҳоли ўзбек яшайди. Бу Тожикистон аҳолисининг қарийб 25 фоизини ташкил этади. Агар ўзбек-тожик аралаш оилаларни ҳам ҳисобга олсак, бу рақам яна-да ортади.

Раҳмонов жанобларининг собиқ ёки сафдоши - полковник Худойбердиевнинг ўзи ҳақида Россия матбуоти вакилларига интервьюсида баёнот бергандек, унинг отаси - тожик, онаси эса - ўзбек. Бундай мисоллар ко'п бўлиши мумкин.

Бундай аҳволда кимнинг ўзбек, кимнинг тожик эканини қандай ажратиш мумкин?

Бу масалада бизнинг қатъий позициямиз шундай.

Тожикистонда истиқомат қиладиган ҳар бир инсон — қайси миллатга мансуб бўлишидан қатъий назар — у аввало Тожикистон фуқаросидир. У шу мамлакатнинг Конституциясига ва барча қонунлари талабларини бажариши мажбур.

Яқинда Ленинобод вилоятида юз берган қонли воқеалар ҳақида Тожикистон ҳукумат доираларида ва Россия телевидениеси орқали тарқатилаётган ахборот воситаларида кўтарилаётган катта шов-шув ва миш-мишлар атрофида, мен қуйидагиларни баён этмоқчиман:

Биринчи. Қани, айтинг-чи, дунёда ўзининг шундоқ ёнгинасида (Тошкентдан икки юз километр нарида) танглик ва қуролли тўқнашувлар келтириб чиқарадиган бирорта давлат, бирорта мамлакат борми? Уйлайманки, йўқ. Ахир, бу мажоро тезда Ўзбекистон ҳудудига ҳам ўтиши мумкин-ку!

Иккинчи. Худойбердиевнинг жангарилари Ўзбекистон чегарасидан ўтганлиги ҳақида ҳеч қандай ҳужжатни бу ҳақда мингтаб уйдирмалар тарқатилмоқда, матбуот конференциялари ўтказилмоқда, Россия телевидениеси кўрсатувлари намойиш қилинмоқда.

Бу муносабат билан мен мутлақо қатъий тарзда таъкидламоқчиман:

Ўзбекистон томони Ленинобод вилоятидаги қонли воқеаларда асло иштирок этгани йўқ ва иштирок этмайди ҳам.

1994 йили Бирлашган тожик мухолифатининг етакчиларидан бири жаноб Тураджонзода Ўзбекистонда расмий даражада қабул қилингани йўқ.

Бу — ҳиммага маълум. Ҳар қандай миллатга мансуб истаган одам ёки одамлар, гуруҳ бирон-бир йўналишда чегарани кесиб ўтавериши мумкин.

Ҳаракатни чекиш масалаларида бу кабн чегара, масалан, Чечевистон билан Доғистон ўртасида ҳам мавжуд.

Темирйўллар ва асосий автомобиль йўлларидагина постлар қўйилган. Назорат қилинмайдиган чегаранинг эса сон-санори йўқ.

Шундай аҳволда ҳам, соғлом фикрловчи ҳар бир кимсага аён бўлиши керакки, минг нафарга яқин қуролланган гуруҳ (Тожикистон расмий доиралари маълумотларига қараганда, Худойбердиевнинг тарафдорларининг умумий сони шунча) чегарадан ўта олмас эди. Бу — ақлга сиғмайдиган гап.

Ва ниҳоят:

Биз Худойбердиевни қўллаб-қувватлаганимизда жанубдан шимолга — Хўжанда олиб чиқиши бугун бир ҳудудимиздан етти юз нафарнинг иборат қуролли ҳарбий кучни, ҳарбий составни ўтказиб юборганимиз йўқ.

Буни ҳамма билиши керак.

Тожикистон томони Турсунзода шаҳрида бир неча кун уриш чиқариш учун энг қулай позиция танлайди.

Икки томоннинг ҳарбий тузилмалари, ҳукумат ва мухолифат тарафлари даражасида вазиятни атрофлича муҳокама қилиш учун ҳарбий учрашувлар бўлиб ўтган. Тожикистон парламенти сессиясида ҳам бу масала кўрилди.

Тарихи қадим ва бой, ақл-заковат ва маънавий салоҳияти юксак Тожикистон халқи мамлакат тинчлиги ва осойишталиги учун бирлашиб ҳаракат қилиши, мамлакатни ҳар қандай мажоролардан асраб қолишга қодир.

Бу мазкур воқеаларнинг бир йўналишига эришишни ифодалайдиган иборат деб биламиз:

Биринчидан. Мен Тожикистон раҳбарияти оқилона фикрга келишига ишонаман.

Иккинчидан, нгволарга учмаслик керак. Зеро, бу можаролардa олти-етти йилдан бери бошқа мусибат ва йўқчиликдан чиқмаётган тожик халқининг манфаатларига мувофиқ келмайди.

Учинчидан. Ўзбекистон ва Тожикистон ўртасида чегара қуриш ва уни мустаҳкамлаш зарур. Агар зарур бўлса, чегарадан ўтишнинг виза режимини жорий қилиш даркор.

Тўртинчидан. Тарихий тақдири ва маънавий анъаналари бир Ўзбекистон ва Тожикистон халқлари ўртасидаги биродарлик ва дўстлик муносабатлари ҳеч қачон бузилмайди, бу ҳеч кимга ёқмаса ҳам. Ўзбекистон Президенти сифатида ишонтириб айтаманки, биз тожик халқига бундан кейин ҳам ёрдам бераверамиз.

Мен шуни ҳам айтганман, яна такрорлайман: ўзбек ва тожик халқи икки тилда гаплашувчи бир халқдир.

Тожикистонда тинчлик ўрнатиш жараёни, мураккаб вазиятдан чиқиш йўллари ҳақида шахсан менинг фикримни билмоқчи бўлсалар, мен шундай деган бўлардим: Бирлашган Миллатлар Ташкилоти, Европада Хавфсизлик ва Ҳамкорлик ташкилоти ва бошқа халқаро тизимлар раҳнамолигида Тожикистонда эркин демократик сайловлар ўтказилиши, шунча яхши.

Воқеаларнинг ноҳуш тус олишига йўл қўймаслик, айниқса мумкин, ўзаро низонинг бу кучайиб кетиши олдини олиш учун Тожикистон халқи ўз хоҳиш-иродасини эркин изҳор этиш, **қонуний, умумэътироф этган ҳукуматни** эга бўлиши керак.

Такрорлайман, бу иш қанчалик тез амалга ошса, Тожикистон халқи учун, мазкур минтақадаги барча халқлар учун шунча яхши бўлади.

ОЛИЙ МАЖЛИСНИНГ XIII СЕССИЯСИ ОЛДИДАН

ОНА-ТАБИАТДАН ҚАРЗДОРМИЗ

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг биринчи чақириқ ўн учинчи сессияси кун тартибига "Ўрмон тўғрисида"ги қонун лойиҳаси киритилган. Мухбиримиз Олий Мажлиснинг Аграр-муҳит ва табиатни муҳофаза қилиш масалалари қўмитаси раиси Шавкиддин Жўраев билан ана шу қонун лойиҳасининг аҳамияти ва унинг ўзига хос хусусиятлари ҳақида суҳбатлашди.

— Шавкиддин Аҳматович, аввало, Ўзбекистон ўрмонлари, уларнинг ҳозирги ҳолати ҳақида тўхталсангиз.

— Республикамиза ўрмон хўжалиги 1925 йилда ташкил топган бўлиб, дастлаб 642,3 минг гектар майдонни эгаллаган. Унинг асосий вазифаси ҳозирги ёғоч билан таъминлаш эди. Бухоро, Фарғона, Хоразм ва бошқа вилоятларда ҳам ўрмончиларнинг вазифалари иборат бўлган. Бунинг ташимлан мақсад, собиқ иттифоқ бўйича умумий ер майдонининг 60-70 фоизи ўрмон зонаси бўлган бошқа республикаларда дарахтзорлар, ўсимлик дунёсига қилинган муносабатда бўлинган бўлса, бизнинг минтақамиз мутлақо бошқача. Уруш йилларида бизнинг минтақада ҳам ўрмонларни аёвсиз кесиш давом этди. Ўрмонзорларимизни яхшилашда, шахсий ўрмон хўжалигини яхшилашда, ўрмонларнинг табиий шароити, иқлимини ўрганишда ҳамда ҳайвонот ва ўсимлик дунёсини бойитишга ҳаракат қилинди. Ўрмонларнинг ўзига хос маданий, табиий аҳамиятини тушунган жамият бу соҳага алоҳида эътибор берилди. Ўрмонларни қайта тиклаш ва уларнинг ҳимоя қилиш, ўрмонларнинг ҳамиятини бирорта ҳужжат билан мустаҳкамлаш зарурати туғилди.

Мустақилликка эришганимиздан сўнг ўрмончилик соҳасида ҳам ислоҳотлар ўтказила бошланди. Ўзбекистон Республикаси Давлат ўрмон қўмитаси ва унинг ҳудудий бўлинмалари ташкил этилди. Ўзбекистон Республикаси Давлат ўрмон қўмитаси, Ўрмон хўжалиги илмий-тадқиқот институти фаолиятлари сезиларли даражада кенгайди. Зеро, бу борада туб бурилиш ясаш давр талаби эди. Бизнинг Ўзбекистонимизнинг ўрмон хўжалиги фақат ёғоч маҳсулотини етказиб бериш учун эмас, балки қўриқхона, ўрмон хўжалиги майдонлари, экология тизимининг муҳим бўғини сифатида аҳамиятлидир.

— Ўзбекистон ўрмонларини, умуман ўсимлик дунёсини кўпайтириш, бойлигини янада асраб-авайлаш керак демоқчисиз-да?

— Албатта. Табиатни, табиий бойликларимизни биз қанчалик асраб-авайласак, авлодлар олдидаги бурчимизни шу қадар адо этган бўламиз. Шу боис ҳам ўрмонлар ҳақида қонун лойиҳасини ишлаб чиқиш ҳаётий заруриятга айланди. Унда ердан, сувдан, ер ости бойликларидан тўғри фойдаланиш, ўрмонларни муҳофаза қилиш, сақлаш, кўпайтиришга оид қоидалар, муносабатлар белгилаб берилди. Бунда ўрмонлардан фойдаланишда катта эътибор берилди. Шунингдек, ўрмонлардан ҳимоя қилиш, улардан оқилона фойдаланиш, маҳаллий аҳолининг ўрмонларни қўриқлаш ва кўпайтириш ишига жалб этиш масалаларига ҳам эътибор қаратилди.

Қонун лойиҳаси Вазирлар Маҳкамаси, Ўзбекистон Республикаси Давлат ўрмон қўмитаси, Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси мутахассислари иштирокида тайёрланди. Муҳими ҳам шуки, ўрмонлардан ўрмон фонди ерлари, давлат мулки — умуммиллий бойлик ҳисобланади. Ундан самарали фойдаланиш кафолатланади.

Ўрмон хўжалигида ҳамма вақт умумий ўрмонлардан тўғри фойдаланиш, бу соҳани бошқариш ва назорат қилиш масалалари ҳам белгиланган. Ўрмон хўжалиги идоралари ўрмон фондини ҳисобга олиш, уни кўпайтириш, ўрмонлардан фойдаланиш, ўрмон хўжалиги юритиш каби масалаларни ҳал этади. Шу билан бирга мулкчиликнинг турли шаклларига асосланган ўрмонлар ҳам бўлади. Хўжалик ва оилаларнинг ўрмон ерларидан фойдаланишига йўл очилади. Бу қонун лойиҳаси Орол денгизи қуриши оқибатида юзага келган экологик муаммоларни юмшатишга ҳам ёрдам беради. Табиатни асраш жараёнида, кейинги йилларда Орол денгизи ҳудудидаги ўрмонзорлар ярата бошланди.

— Қонун лойиҳасининг ўзига хос жиҳатлари нималардан иборат? У ҳозирда амалдаги шундай қонунлардан қандай фарқ қилади?

— Ушбу қонунни тайёрлаш жараёнида Россия, Украина, Литва, Қозоғистон, Туркманистон республикалари ва Германия, Франция, Америка, Туркия каби хорижий мамлакатларнинг тажрибалари ўрганилди. Биз уларнинг ўрмон тўғрисидаги қонунлари ва норматив ҳужжатларини атрофлича таҳлил қилиб, ўзимизга энг мосларини олдик.

Энг муҳими, ушбу қонун лойиҳаси аввалги ҳужжатлардан тубдан фарқ қилади. Унда ўрмонга табиий бойлик сифатида, балки унинг экологик ва ижтимоий аҳамиятига эътибор берилган. Лойиҳада ўрмонларнинг қўриқлаш уларда ўсимлик фойдаланиш ва ҳужжатларда жорий этиш масаласига эътибор берилди. Масалан, қонун лойиҳасининг 13-бобида республикада ўрмонлар ҳимоя қилиш, ўрмон ер фондини барпо этиш ва уларга жуда катта имтиёзлар берилиши таъкидланди. Шунингдек, ўрмонларни муҳофаза қилиш, ўрмон кадастри ҳам жорий этилиши белгиланган.

Бундан ташқари ўрмонлардан фойдаланишда ҳам янгича механизм жорий этилади. Қонун лойиҳасида ўрмонлардан пулли фойдаланиш, ўрмон фондидан фойдаланганлик учун тўлов белгиланган.

Ҳозирги кунда табиатимизга асраш, ундан оқилона фойдаланиш ҳамда табиий бойликларимизни янада кўпайтириш мақсадида қонун лойиҳасини ишлаб чиқдик, унда ўрмон хўжалигига оид муаммолар ҳал этилади.

Бу қонун лойиҳаси сессияда муҳокама этилиб, қабул қилинишига ишонамиз.

"Халқ сўзи" мухбири
Абдуҳошим МАДАТОВ суҳбатлашди.

МАҚСАД — ИНСОННИНГ МАЪНАВИЙ БАРКАМОЛЛИГИ ЙЎЛИДА ХИЗМАТ ҚИЛИШ

Имом ал-Бухорий халқаро жамғармаси бошқаруви раиси З. Мунавваров билан суҳбат

Истиқлол шарофати ўлароқ асл қадриятларимизнинг маданий-маънавий ҳаётдаги муносиб мақоми тикланмоқда. Тарих учун ўта қисқа — етти йиллик муддатда бутун дунёда юксак қадрланадиган буюк ватандошларимиз — илоҳиётчи ва дунёвий алломаларнинг табаррук номларини улуғлаш борасида мамлакатимизда амалга оширилган оламшумул ишлар билан халқимиз ҳар қанча фахрланса арзийди.

Айниқса, яқинда кенг нишонланган муҳаддислар султони Имом ал-Бухорий ва қомусий олим Аҳмад ал-Фарғонийнинг таваллуд саналари, улар шарафига тикланган ёдгорлик мажмуалари йўлбошчимиз маънавиятнинг бош ҳомийси эканини яна бир карра тасдиқлади. Имом ал-Бухорий халқаро жамғармаси ташкил этилиши эса халқимиз маънавиятини юксалтириш йўлидаги янги муҳим қадамдир. Биз мазкур жамғарма раҳбари, шарқшунос олим, сиёсий фанлар доктори Зоҳидилло Мунавваров билан ана шу мавзуда суҳбатлашдик.

— Зоҳидилло ака, сиз мутасадди бўлган янги жамғарманинг мақсад ва вазифалари ҳақида тўхталсангиз.

— Маълумки, Ўзбекистон дунёвий демократик жамият қуриш йўлидан бормоқда. Бироқ, бу диннинг ижтимоий ҳаётдаги ўрнини инкор этишни англатмайди. Чунки соғлом маънодаги дунёвийлик ғояси динни асло инкор этмайди. Аксинча, шаклланаётган янги шароитларда дин, айниқса, Исломнинг ижтимоий-маданий ҳаётдаги муҳим ўрни ва вазифалари, унинг комил инсонни вояга етказишдек, нозик ва масъулиятли ишдаги чексиз имкониятларидан самарали фойдаланиш мумкин. Шунинг учун ҳам мамлакатимиз Президенти Ислом Каримов, биз дин бундан буён ҳам аҳолини энг олий руҳий, ахлоқий ва маънавий қадриятлардан, тарихий ва маданий меросдан баҳраманд қилиши тарафдоримиз, деб таъкидламоқда. Шу боис, маънавиятимизнинг узвий қисми бўлган исломий илмлар тарихини ўрганиш ва тиклашга бу қадар жиддий эътибор берилмоқда.

Президентимиз ташаббуси билан тузилган Имом ал-Бухорий халқаро жамғармаси ўз фаолиятини юқорида тилга олинган эзгу мақсадларни амалга оширишга қаратади. Давлатимиз раҳбарининг куни-кеча эълон қилинган «Имом ал-Бухорий халқаро жамғармасини қўллаб-қувватлаш тўғрисида»ги Фармонида жамғарманинг асосий мақсад ва вазифалари аниқ белгилаб берилган.

Шу ўринда жамғарманинг дунёга келишига сабаб бўлган омиллар ҳақида икки оғиз айтиб ўтиш жоиз кўринади. Жамғарманинг тузилишига сабаб, аввало, нафақат мусулмон маданияти, балки умумбашарий цивилизацияга беназир ҳисса қўшган Имом ал-Бухорийдек буюк зотнинг муқаддас ўзбек заминида туғилиб вояга етгани ҳамда унинг азиз хоки айнан шу ерда абадий жой топганидир. Айниқса, Юртбошимизнинг буюк бобокалонларимиз ва хусусан, Имом ал-Бухорийнинг мўътабар номларини тиклаш, халқимиз, қолаверса, бутун дунё мусулмонларига қайтаришга қаратилган шахсий ташаббуси билан ул зоти шариф шаънига улуғвор ёдгорлик мажмуи бунёд этилиши жамғармамиз тузилишига имкон яратди.

Жамғарма мақсадларига ўтсак, Фармонда белгилаб қўйилганидек, Имом ал-Бухорийнинг ҳаёти, илмий мероси, у яшаган давр фани ва маданиятига оид тарихий манбаларни ўрганиш, уларни кенг тарғиб этиш, табиийки, унинг доимий диққат марказида бўлади. Чунки, нафақат мусулмон, балки бутун дунёда Ислом оламининг фахри сифатида юксак эътиборга сазовор бўлган буюк бобокалонимиз ҳақида, барчага маълум сабаблар туфайли, унинг бевосита вориси бўлмиш ўз халқимиз етарли даражада маълумотга эга эмас эди. Ушбу бўшлиқни тўлдириш юртдошларимиз, айниқса, ёшларимизда маънавий баркамолликка интилиш, аждодларимиз меросига ҳурмат, миллий-маънавий ва шу жумладан, асл диний қадриятларимизга содиқлик туйғуларини тарбиялашга хизмат қилади. Буларнинг барчаси эса, ҳар қандай инсоннинг ҳақиқий инсонийлигини белгиловчи асосий мезон — ватанпарварлик дея аталувчи олий фазилатнинг мустаҳкамланишига ёрдам беради. Ўтмишсиз келажак йўқ, деган асрлар оша тобланган ҳақиқатнинг мағзини чақишга, биз интилаётган буюк келажакнинг маънавий-маданий қиёфасини тасаввур этишга кўмаклашади.

Имом ал-Бухорийнинг «ал-Жомеъ ас-саҳийҳ» ва умумэътироф этилган яна бешта ишончли ҳадислар тўпламини ўзбек ва бошқа тиллардаги изоҳли ҳамда оммабоп нашрларини амалга ошириш ва тарқатиш ҳам жамғармамиз фаолиятининг бош йўналишларидан бири бўлади.

Таъкидлаш жоизки, Имом ал-Бухорий томонидан тузилган ҳадислар тўпламининг ўзбек тилига таржима қилиниб, нашр этилиши, шубҳасиз, катта илмий ва ижтимоий-маданий воқеа бўлди. Бироқ, фикримизча, ҳадисларнинг ўзбекча таржимасини ўқиган китобхонлар, уларнинг асл моҳиятини ҳар доим ҳам тўғри идрок эта олмаяпти. Бунга сабаб мазкур нашрга илмий-тарихий изоҳлар илова қилинмаганидир. Натижада, оддий ўқувчи унда келтирилган ҳадисларнинг қайси бирлари халқимизнинг диний анъаналари асоси бўлиб келаётган Имом Аъзам (ҳанафийлик) мазҳабига тўғри келишини ҳам фарқлай олишга қийналмоқда. Бундан ташқари, Исломда «носих» («бекор қилувчи») ва «мансух» («бекор қилинган») деган тушунчалар бор. Улар ҳукми бекор қилинган Қуръоний оятлар ва ҳадисларга нисбатан ишлатилади. Ислом динининг биринчи ва энг асосий манбаи — Қуръони Каримда ҳам ҳукми бекор қилинган мансух оятлар мавжуд бўлгани каби, ҳадиси шарифларда ҳам айнан шу каби ҳолатлар кўплаб учрайди. Лекин улар матнда сақланиб қолаверади. Мансух оятлар ва ҳадисларни таққослаш йўли билан ҳаётга татбиқ этиш учун эса фиққга (мусулмон ҳуқуқшунослиги) асосланган манбаларни чуқур билиш тақозо этилади. Оддий ўқувчи, албатта, бунга қодир эмас. Бу ҳол эса, намозхонлар ва умуман эътиқодли кишилар орасида баъзан ўринсиз баҳс-мунозаралар келиб чиқишига сабаб бўлмоқда.

Масаланинг яна бир муҳим жиҳати ҳадисшунослик мактаблари тарихини ўрганиш ва тиклаш билан боғлиқ. Гарчанд ҳадислар туғилган замин Арабистон ярим ороли бўлса-да, уларни жамлаб, ёзма тўпламлар шаклига келтиришдек машаққатли жараён, асосан, бизнинг Ватанимизда кечгани тасодифий ҳол эмас. Бу ердаги дунёвий ва диний илмлар тараққиёти буюк ҳадисшунос олимлар етишиб чиқиши учун қулай маънавий-маданий муҳит бўлиб хизмат қилгани тарихий ҳақиқатдир.

Ватандошимиз Абу Ҳафс ан-Насафийнинг (1068-1142 йиллар) «Китоб ал-қанд фи маърифат уламои Самарқанд» («Самарқанд олимларини ўрганиш бўйича китоб») асарида баён этилишича, VIII-XII асрларда Мовароуннаҳрда 10 мингга яқин ҳадисшунос яшаган. Уларнинг мингдан ортиғи йирик ва таниқли ҳадисшунос олимлар бўлган.

Улар Самарқанд, Бухоро, Кеш ва Фарғона водийсида шаклланган ўнлаб ҳадисшунослик мактабларида вояга етганлар. Шунинг учун ҳам Ўзбекистон заминида фаолият кўрсатган ҳадисшунослик мактабларини чуқур ўрганиш жамғармамиз диққат марказида туриши табиий.

— Хартанг қишлоғи ҳам Имом ал-Бухорий шарофати ила мангуликка дахлдор бўлиб қолди. Бухорийни зиёрат қилишни ихтиёр этаётган юртдошларимиз сафи ортиб бормоқда...

— Дарҳақиқат, Имом ал-Бухорий ёдгорлик мажмуи ва унинг қадамжоларига ўзбекистонлик ва хорижий сайёҳларнинг зиёратларини уюштириш жамғарма олдида турган энг эзгу мақсадлардандир.

Маълумки, мусулмон дунёсининг ўз муқаддас зиёратгоҳлари бор. Барчамизнинг қибламиз бўлмиш Каъбатуллоҳ жойлашган Маккаи мукаррама мазкур муқаддас жойларнинг чўққиси бўлса, Мадинаи мунавварадаги Пайғамбаримиз Муҳаммад алайҳиссаломнинг азиз мақбаралари ана шу рўйхатда иккинчи мақомга қўйилади. Ундан сўнг бутун мусулмон дунёсига маълум ва машҳур ал-Қудси шарифдаги табаррук ал-Ақсо масжиди келади.

Мусулмончиликнинг бош қомуси бўлмиш Оллоҳ таолонинг каломи муборакаги — Қуръони Каримдан кейинги энг ишончли манба сифатида эътироф этилган «ал-Жомеъ ас-саҳийҳ»ни таълиф этган буюк зот Имом ал-Бухорийнинг хоки поклари жой топган Самарқанддаги ёдгорлик мажмуи ҳам ўзининг мазмуни ва моҳиятига кўра Ислом дунёсидаги энг азиз ва табаррук зиёратгоҳлардан бири бўлиб қолишига ишончимиз комил.

Мусулмон дунёсининг Ўзбекистон ҳудудидаги диний қадамжоларга қизиқиши катталигини назарда тутиб, жамғармамиз маҳаллий ва хорижий сайёҳларнинг диний мазмунга эга саёҳатларини уюштиришни ният қилмоқда. Исломий илмларнинг қадимий марказлари, йирик илоҳиётчи ва исломшунос олимларнинг ватани ҳисобланмиш Самарқанд ва Бухоро сайёҳларнинг асосий зиёратгоҳларига айлантирилиши учун қулай имкониятлар яратилган. Бу борадаги ишларни янада ривожлантириш, диний-тарихий сайёҳлик маршрутининг гултожи эса, Имом ал-Бухорийнинг муборак мақбара-мажмуаси бўлишига эришиш асосий мақсадларимиздандир.

— Жамғарма яна қандай лойиҳаларни амалга оширади? Унинг режалаштирилаётган фаолият кўлами ҳақида батафсилроқ гапириб берсангиз.

— Фармонда қўйилган вазифалар жамғарма фаолиятига кенг қамровли ёндашишни тақозо этади. Ана шу нуқтаи назардан қараганда, ўзбек халқининг қўлёзма мероси миллий маркази ва унинг электрон кутубхонасини яратиш жамғарма томонидан амалга оширилиши режалаштирилаётган энг улкан лойиҳалардан бўлиши лозим, деб ўйлаймиз.

Чунки ҳозирғача сақланиб қолган қўлёзмалар сони бўйича Ўзбекистон дунёдаги энг бой давлатлар қаторига киради. Мамлакатимиздаги илмий, ўқув ва маданий-маърифий муассасаларда жамланган қўлёзма ва бошқа нодир босма манбалар сони 100 минг нусхага етади. Бундай катта миқдордаги қўлёзмалар ва ноёб манбалар хазинаси дунёнинг 5-6 мамлакатидагина мавжуд холос. Бироқ, таассуфки, мавжуд қўлёзмаларни сақлаш шароити ҳамда уларнинг хавфсизлигини таъминлаш замон талабларига жавоб бермайди. Мустақиллик мафкурасини яратиш, Ватанимизнинг халқаро обрўсини янада юксалтиришга салмоқли ҳисса қўшадиган ҳамда миллий ғурур туйғуларининг битмас-туганмас манбаи бўлган ўзбек халқининг бебаҳо қўлёзма меросидан етарли даражада фойдаланилмаяпти.

Қўлёзма ёдгорликларни ўрганиш ишида муайян ютуқларга эришилган бўлса-да, уларнинг мутлақ кўпчилиги, айниқса, исломий илмлар билан боғлиқ қисми, ҳамон ўз тадқиқотчиларини кутмоқда. Шуни алоҳида таъкидлашни истар эдимки, Ўзбекистондаги қўлёзма ёдгорликлар орасида дунёнинг бошқа фондларида мавжуд бўлмаган ноёб асарлар анчагина. Уларнинг ичида илм аҳлига ҳозирғача умуман маълум бўлмаган ёдгорликлар ҳам бўлиши эҳтимолдан холи эмас. Халқаро ҳамкорликни тақозо этадиган ушбу хайрли иш умумдунё цивилизациясини янада бойитишига ҳеч қандай шубҳа йўқ.

Умумбашарий аҳамиятга молик Ўзбекистондаги ёзма илмий-маданий бойликнинг умрбоқийлигини таъминлаш зарурати ўзбек халқи қўлёзмалар мероси маркази ва унинг электрон кутубхонасини яратиш вазифасини олға сурмоқда.

Қўлёзмалар ва бошқа нодир нашрлардан ташқари, электрон кутубхона келажакда Самарқанд, Бухоро, Хива, Тошкент, Фарғона водийсидаги мусулмон маданиятининг дурдоналаридан бўлмиш меъморий-тарихий обидаларнинг электрон тасвирларини ҳам қамраб олиши мумкин. Бу каби лойиҳаларни амалга оширишга турли-туман халқаро, айрим мамлакатларда тузилган нодавлат ва хусусий илмий-маданий жамғармалар ҳамда марказлар катта қизиқиш билдираётгани, уларнинг молиявий таъминотида иштирок этаётгани Имом ал-Бухорий халқаро жамғармаси фаолияти доирасида уни муваффақиятли амалга оширишга умид бағишлайди.

Ўзбекистондаги қўлёзма манбалар ва тарихий-меъморий обидаларнинг компьютерлаштирилган маркази ва уларнинг электрон кутубхонасини яратиш умуммусулмон цивилизациясининг узвий қисми бўлмиш ўзбек халқининг тарихи ҳамда бой маданиятини «Интернет» каби ахборот тизимлари орқали халқаро миқёсда тарғиб қилиш имкониятларини кенгайтиради.

Жамғарма фаолиятининг асосий йўналишларидан бири нашр ишлари, жумладан, халқаро аҳамиятга молик диний-тарихий ёзма обидаларнинг факсимил, репринт ва илмий нашрларини амалга оширишдан иборат бўлади.

Ўзбекистонда халқаро аҳамиятга молик кўплаб диний-тарихий обидалар мавжуд. Қуръони Каримнинг илк ёзма нусхаларидан бўлмиш, айни кунларда Ўзбекистон мусулмонлари идорасида сақланаётган Усмон Мусҳафи уларнинг гултожидир. Ушбу муқаддас ёдгорлик билан маҳаллий ва дунё жамоатчилигини яқинроқ таништириш Усмон Мусҳафининг янги факсимил нашрини амалга оширишни тақозо этмоқда.

Маълумки, унинг биринчи факсимил нашри 1905 йилда амалга оширилган эди. Эллик нусхада босилган Усмон Мусҳафи рус императори томонидан ўша даврнинг нуфузли давлат арбоблари ва йирик кутубхоналарига тақдим этилган ёки сотилган. Рус истилосигача Самарқандда сақланган Усмон Мусҳафининг асл нусхаси атиги 100 олтин рублга «сотиб» олингани ҳолда, Писарев томонидан амалга оширилган мазкур нашрнинг ҳар бир нусхаси 500 олтин рублга тенг нархда сотилган. Яна шуни алоҳида айтиш жоизки, мазкур нашрни тайёрлаш ва амалга ошириш жараёнида 400 дан ортиқ турли хатоларга йўл қўйилган. 1981 йилда АҚШнинг «Ҳайдарабад Ҳаус» нашриёти айнан Писаревнинг факсимилесини, ундаги барча хатолар билан биргаликда иккинчи марта нашр этган. Фикримизча, Имом ал-Бухорий халқаро жамғармаси фаолияти доирасида Усмон Мусҳафининг Тошкентдаги нусхаси факсимил нашри амалга оширилса, бу бутун дунё мусулмонлари учун бебаҳо туҳфа бўлади.

Усмон Қуръонидан ташқари, Ўзбекистонда халқаро аҳамиятга молик яна кўплаб ёзма диний-тарихий обидалар сақланмоқда. Уларнинг илмий нашрларини амалга ошириш маънавий-маърифий соҳаларда олиб борилаётган ишларга қўшилажак амалий ҳисса бўлиши билан баробар, халқимизнинг маънавий-маданий ва илмий-тарихий мероси ва салоҳиятини чет элларда тарғиб қилиш ва, шу орқали, Ўзбекистонимизнинг халқаро мавқеини янада мустаҳкамлашга ҳам хизмат қилади.

Бу каби илмий тадқиқотлар натижаларини омалаштириш учун махсус Имом ал-Бухорий нашриётини тузиш ниятидамиз. Мазкур ишнинг аҳамияти яна шу билан белгиланадики, охирги йилларда диний қадриятлар билан боғлиқ китоблар жуда кўп нашриётлар, ҳатто бунга маънавий ва қонуний ҳуқуқлари бўлмаган, илмий-амалий салоҳияти қониқарсиз «нашриётлар» томонидан амалга оширилмоқда. Натижада, баъзан ҳақиқий диний қадриятларга, соф исломий эътиқодга мувофиқ келмайдиган «асарлар» ҳам чоп этилмоқда. Мазкур аччиқ воқеликни ҳисобга олиб, биз нашр ишларига чуқур диний ва илмий салоҳиятга эга, эътиборли олиму фузалоларни жалб қилиш, диний-маърифий йўналишда содир бўлаётган айрим хатоларни тузатишга ўз ҳиссамизни қўшишни режалаштирганмиз.

Жамғарма фаолияти доирасида бунёд этиладиган қўлёзмалар миллий маркази ҳамда қўлёзма ва тарихий-меъморий ёдгорликлар электрон кутубхонасини яратиш иши катта ҳажмдаги илмий тадқиқотлар билан бир вақтда олиб борилиши тақозо этилади. Уларнинг натижаларини нафақат ўзбек, балки хорижий тилларда ҳам нашр этиб бориш ва оммалаштириш ўзбек халқининг халқаро маданий-маънавий қиёфасини унинг мақомига муносиб тарзда шаклланиб боришига сезиларли ҳисса бўлиб қўшилиши шубҳасиздир. Шунинг учун ҳам амалий-татбиқий жиҳатларига устуворлик бериладиган илмий тадқиқот ишларини йўлга қўйиш, уларни чуқурлаштириб бориш фонд фаолиятининг муҳим йўналишларидан бири бўлиб қолиши мантиқийдир.

Қуръони Карим маъноларининг ўзбек тилидаги янги илмий изоҳли таржимаси нашрини амалга ошириш ҳам жамғармамизнинг муҳим ва хайрли ишларидан бўлади, деб ўйлаймиз.

Ушбу ишлардан кўзланган олий мақсад эса битта. Бу — Йўлбошчимизнинг ўзбек халқининг бой ва серқирра илмий-маданий ҳамда маънавий-маърифий меросини ўрганиш, тиклаш ва халқимизга қайтаришга қаратилган эзгу сиёсатини ҳаётга изчил татбиқ этилишига амалий ҳисса қўшишдир. Қолаверса, қадимий маданиятимиз ва тарихимиз тарғиботи орқали Ўзбекистоннинг халқаро нуфузи ва мақомини янада мустаҳкамлашга қаратилган саъй-ҳаракатларга кўмаклашишдир.

— Зоҳидилло ака, Имом ал-Бухорий халқаро жамғармаси ташкил этилишига жаҳон жамоатчилиги қандай муносабат билдирмоқда?

— Шу йил 14 ноябрь куни Анқара тил ва адабиёт марказида Ўзбекистон Республикасининг Туркиядаги элчихонаси, Туркия-Ўзбекистон дўстлик жамияти, Аҳмад Яссавий ҳамда Туркия диёнат фондлари томонидан уюштирилган Имом ал-Бухорийнинг 1225 ва Аҳмад ал-Фарғонийнинг 1200 йиллигига бағишланган халқаро конференция бўлиб ўтди. Конференцияга тақдим этилган маърузада асосий эътибор буюк аждодларимиз ҳаёти ва илмий меросини ўрганиш ва тиклаш йўлида Ўзбекистонда ўтказилаётган илмий-амалий ва маданий-маънавий тадбирлардан кўзланган мақсадлар ҳамда янги таъсис этилган Имом ал-Бухорий халқаро жамғармаси олдига қўйилаётган вазифаларга қаратилди. Жамғармамиз ҳақидаги маълумотлар Туркия жамоатчилигида катта қизиқиш уйғотди.

Туркияда фаолият кўрсатаётган ташкилотлар биз билан қатор йўналишларда ҳамкорлик қилишни таклиф этдилар. Жумладан, Туркия диёнат жамғармасига қарашли «Ислом энциклопедияси» муассасаси томонидан амалга оширилаётган 35 жилдлик турк тилидаги «Ислом энциклопедияси»нинг янги нашрини ёзишда ўзбекистонлик мутахассислар иштирокини фаоллаштириш истаги билдирилди.

Мусулмон оламининг буюк мутафаккири номи билан тузилган ҳамда инсонпарвар, маърифатпарвар ва тараққийпарвар Ислом ғояларини тарғиб қилишдек улуғ ва эзгу мақсадга хизмат қилажак жамғармага мамлакатимизнинг кенг жамоатчилиги ҳамда расмий доиралари билан бир қаторда, халқаро жамоатчилик ҳам дастлабки кунлярданоқ катта эътибор билан қарамоқда. Имом ал-Бухорийнинг 1225 йиллиги тантаналарида Қувайт давлатининг амири шайх Жобир ал-Аҳмад ал-Жобир ас-Сабоҳ Ҳазрати Олийлари томонидан Самарқандда бунёд этилган янги ёдгорлик мажмуига хайрия этилган 500 000 АҚШ долларига тенг маблағ биринчи хорижий хайрия сифатида жамғарма ҳисобига ўтказилди. Ўйлаймизки, умуммусулмон маданияти дурдоналарини асраб-авайлаш ва тиклашдек эзгу мақсадларга йўналтирилган лойиҳаларимиз келажакда ҳам маҳаллий, ҳам хорижий ҳомийларнинг эътиборидан четда қолмайди.

Аҳмад ХЎЖА суҳбатлашди. (ЎзА).

ИБРАТ

«ЧАҒОНИЁН»ДАН «ХАЛҚ СЎЗИ»ГАЧА...

Газета тарих. Ҳаётимиз акс этади унда. Бугуннинг барча воқеа-ҳодисалари муҳрланади. Бугуннинг қиёфаси, эртанинг нафасини сезишимиз керак газетадан. Ва, газета бугунимизни тарихга олиб киради. Ахир архивларни титкиласак кечамиз ҳақида маълумот оламиз — ўтган кунларимиздан воқиф бўламиз. Хуллас, даврнинг кўзгуси — матбуот деган гап юз чандон чин.

Ҳар бир нашрнинг вазифаси жамиятга нисбатан қандай, қай тарзда муносабатда бўлиш билан белгиланади. Хоҳ у туман, хоҳ бу вилоят нашри, хоҳ марказий газета бўлсин, давр олдида бир хил масъулият туяди. Газетанинг жанговарлиги ўша таҳририятда ишлаётган журналистларнинг истеъдоди, дунёқараши, шижоатига боғлиқ.

Бугун қоғоз танқис, иқтисодий шароитимиз оғир, матбуотнинг аҳволи дуруст эмас, дегувчилар адашади. Яхши журналист яхши ёзади. Яхши журналист ишлайдиган таҳририятнинг обрўси ҳам баланд бўлади. Улар чоп этган газеталар сотувда тўхтаб қолмайди. Мисол учун, Денов туманида «Чағониён» деган газета босмадан чиқади. 8000 нусхада! Бу катта гап. Шунча дона «Чағониён» бир кунда тарқаб кетади. Чунки, ўқийдиган мақолалар кўп. Тош босадиган гаплар дадил айтилади. Ойида ҳеч бўлмаганда икки-учта фельетон босилади, ҳар бир сонида дадиллик билан айтилган фикрларни ўқийсиз. Танқидий мақолаларга дуч келасиз. Газета бош муҳаррири Зоир Мамажонов «Халқ сўзи»ни ўзининг энг яхши суҳбатдоши, ишончли дўсти деб билади. Кеча Зоир акамиз биз билан қўнғироқлашди. Ташаббус билан чиқди. Гап бундай — ҳамкасбимиз 200 дона «Халқ сўзи»га обуна учун масъулликни ўз зиммасига олди.

Қ. НОРҚОБИЛ, «Халқ сўзи» мухбири.

ШАҲАР ОБОД БЎЛМОҚДА

Сирдарё вилояти маркази — Гулистон шаҳри кун сайин кўркамлашиб, обод бўлиб бормоқда. Бу ерда барпо этилган янги турар-жой бинолари, маданий-маиший шахобчалар, гузарлар, йўллар ҳар қандай кишини лол қолдираётир.

Яқинда эса шаҳар ҳудудида, Тошкент — Гулистон автомобиль йўлининг чап томонида замонавий улгуржи бозор қурилиб фойдаланишга топширилди. Янги бозорда сотувчилар ва харидорлар учун барча шароитлар яратиб берилган.

СУРАТЛАРДА: бозорнинг кириш қисми; савдо расталарида.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

ДОЛЗАРБ МАВЗУ

ҚОҒОЗ ФАБРИКАСИДА ИШ НЕГА ТЎХТАБ ҚОЛДИ?

Бугунги кунда ўзимизда қоғоз ишлаб чиқариш масаласини ҳал этмай туриб, газета-журналлар, китоблар, турли иш варақалари таннархини арзонлаштириш мушкул. Вилоят матбуотчилари ва матбаачилари турли йўллар билан Россиядан келтирилаётган қоғозлардан, у хоҳ сифатли, хоҳ сифатсиз бўлсин, фойдаланишга мажбур бўлмоқдалар. Давлат матбуот қўмитаси ҳам қоғоз олиб келишда қийин аҳволга тушиб қолгани сир эмас. Шундай шароитда ўзимизда қоғоз ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш мамлакатимиз келажаги учун нақадар муҳим аҳамиятга эгалигини бир тасаввур этиб кўринг.

Шу эзгу ниятда Наманганда бир неча корхона ва ташкилотлар таъсисчилигида қоғоз фабрикасига асос солинган эди. Республика матбуотида Ўзбекистон-Олмония-Россия қўшма корхонасида дастлабки қоғоз ишлаб чиқарилгани тўғрисидаги хабар эълон қилинганига ҳам бир неча ой бўлди. Бу ерда юз тоннага яқин қоғоз тайёрланиб, истеъмолчиларга юборилди. Бундан, шубҳасиз, ҳамма қувонганди. Бироқ макулатурадан тайёрланган қоғоздан на газета, на китоб чиқариб бўлади. Бу қоғозлар турли бланкалар тайёрлаш, ҳар хил маҳсулотларни ўрашга ярайди, холос. Негаки, минутига 250 метр миқдорида қоғоз ишлаб чиқарадиган фабрика қурилгани ҳолда, уни бошқа хомашё — пахта момиғи билан таъминлайдиган линия битказилмай қолган. Яқинда эса қўшма корхона қозонхонасини иш тўхтаб қолгани муносабати билан макулатурадан қоғоз ишлаб чиқариш жараёни ҳам тўхтади.

Ушбу фабрикада жаҳон андозаларига жавоб бера оладиган журналбоп ҳамда тоза ёзув қоғозлари ишлаб чиқариш имкони мавжуд. Агар у тўла қувват билан ишлатилса, йилига ўн-ўн беш минг тонна маҳсулот бериши мумкин. Бу водий вилоятлари эҳтиёжини тўла қондирибгина қолмай, ҳатто қўшни давлатларга ҳам қоғоз экспорт қилиш имконини беради.

Мутахассисларнинг фикрича, бу ерда бажариладиган ишлар ҳажми катта. Шу кунгача мураккаб технологияга эга бўлган корхонани ишга туширишриш учун 5 миллион АҚШ доллари ва 200 миллион сўмга яқин маблағ сарфланди. Эндиликда чет элдан олинган кредитлар муддати ўтиб бораётир. Агар корхона ишламасдан шу аҳволда тураверса, қарз ботқоғига ботиши турган гап.

Пахта момиғи линияси ва қозонхона қуриш, ускуналар олиб келиш ҳамда айланма воситалар учун яна камида 1 миллион АҚШ доллари ва 300 миллион сўм маблағ керак. Бунча маблағ эса таъсисчилар — Олмониянинг «Экотекс» фирмаси, Россиянинг «Реформ-экспресс» компанияси ҳамда бошқа шерик корхона ва ташкилотларда йўқ.

Хуллас, «Наманган қоғози» қўшма корхонаси оғир вазиятдан чиқишга қодир эмас. Агар бу масалани ҳал этишга республика идоралари бош қўшмасалар шу кунгача қилинган барча ишлар зое кетиши мумкин.

Намангандаги корхонани мамлакатимизнинг қоғоз ишлаб чиқариш тармоғига қўшиб юбориш мақсадга мувофиқдир. Нима учун уни айни пойтахт қоғоз фабрикасига бериш керак, деган ҳақли савол туғилиши табиий. Гап шундаки, мазкур корхона Марказий Осиёда ягона бўлиб, у республикамизни қоғоз билан таъминламоқда. Корхонанинг тажрибали мутахассислари Наманган фабрикасини ҳаракатга келтириб юбориш имкониятига эга.

Наманган вилояти ҳокимлиги ана шуларни ҳисобга олиб, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига «Наманган қоғози» фабрикасини турдош корхонаси сифатида «Давлат белгиси» давлат ишлаб чиқариш бирлашмасига қўшиш таклифи билан чиқди. Бу борада дастлабки қадамлар қўйилди. Жумладан, мазкур корхона Ўзбекистон Республикаси инвестицион дастурига киритилиши кўзда тутилган. Бу солиқлар бўйича имтиёзга эга бўлиш имкониятини яратади.

Қоғоз — маънавият ва маърифатнинг нони ва жони. Қадим авлод — аждодларимиз қоғоз ихтиро этиб, муқаддас Қуръон оятлари, Ҳадису шарифларни битганлари ҳаммамизга маълум. Модомики, шундай экан, нега биз бобокалонларимиз анъаналарини давом эттиролмас эканмиз? Агар Намангандаги қоғоз корхонаси тўла қувват билан ишга тушса, биз эришадиган маънавий ва иқтисодий самаралар салмоғи бениҳоя катта бўлади. Негаки, бу корхона қуввати «Давлат белгиси» давлат ишлаб чиқариш бирлашмаси қувватидан анча ортиқ.

Бир сўз билан айтганда, бошланган хайрли ишни ўз ҳолига ташлаб қўймаслик, уни изчил давом эттириш ва якунлаш зарур. Шунда сифатли қоғоз учун бошқа давлатларга илтижо қилмаган, ортиқча маблағ сарфланишига йўл қўймаган бўлар эдик.

Фарҳод ЙЎЛЧИЕВ, «Наманган ҳақиқати» ва «Наманганская правда» газеталари бош муҳаррири, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган журналист.

«ХАЛҚ СЎЗИ»ГА ЖАВОБ БЕРАДИЛАР

ЛАВОЗИМЛАРИДАН ОЗОД ЭТИЛДИ

Таҳририятга Бухоро вилоятининг Қоракўл туманидан арзнома келган эди. Унда туман марказий касалхонасида юз бераётган қатор камчиликлар кўрсатилганди.

Ушбу масалани кўриш вилоят соғлиқни сақлаш бошқармасига ҳавола этилганди. Яқинда бошқарма бошлиғи жаноб М. Абдураҳмоновдан таҳририят жавоб мактуби олди. Унда айтилишича, бошқарма томонидан тузилган етакчи мутахассислардан иборат ваколият арзномада кўрсатилган камчиликларни чуқур текшириб чиққан. Худди шу мазмундаги шикоятлар илгари бошқа ташкилотларга ҳам юборилган экан. Туман касалхонасининг бош акушер-гинекологи Б. Бекниёзов шаънига айтилган гаплар ўз тасдиғини топган. Назоратни сусайтиргани ва бошқа камчиликларга йўл қўйганлиги учун у эгаллаб турган лавозимидан озод этилган.

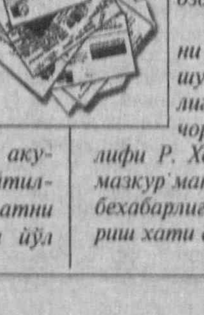

Касалхона бош ҳакими Р. Носиров оналик ва болаликни муҳофазалаш борасидаги ишларда сусткашликка, туғиш ёшидаги аёлларни соғломлаштириш, касал аёлларда ҳомиладорликнинг олдини олиш, ҳомиладор аёлларга тиббий ёрдам кўрсатишда камчиликларга йўл қўйганлиги учун эгаллаб турган лавозимидан озод этилган.

Арзномада кўрсатилган камчиликларни бартараф этиб, бундан буён ана шундай хатоликларнинг такрорланмаслигини таъминлаш мақсадида тегишли чора-тадбирлар белгиланди. Хат муаллифи Р. Холбоев билан суҳбат ўтказилганида мазкур мактубни ёзмаганлигини, умуман ундан бехабарлигини айтган ва бу ҳақда тушунтириш хати ёзиб берган.

«PAXTA-BANK»: ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ТАРАҚҚИЁТИГА МАСЪУЛМИЗ

Комил ишонч билан таъкидлаш керакки, бугунги кунда мамлакатимизда макроиқтисодий ва молиявий барқарорлик мустаҳкамланиб, иқтисодиётнинг асосий тармоқларида мутаносиблик, изчил ривожланиш кучаймоқда, моддий фаровонликнинг муҳим кўрсаткичи ҳисобланган ялпи ички маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми бир маромда ўсиб бормоқда. Биргина қишлоқ хўжалигц тармоғида маҳсулот етиштириш етти фоиздан зиёдроқ кўпайди. Бунда тижорат банклари тизимининг хизмати беқиёсдир.

Ихтисослаштирилган акционерлик-тижорат банки — «Пахта-банк» ҳам бундан мустасно эмас. Ушбу саҳифада «Пахта-банк»нинг бугунги фаолияти ва истиқболдаги иқтисодий режалари ҳақида ҳикоя қилинади.

«Пахта-банк» фаолияти ҳақида сўз юритишдан аввал шуни таъкидлашни истардимки, «Банк тизими — мамлакат иқтисодиётининг қон томири» деган ибора ҳаётий ҳақиқатдир. Кучли банк тизимига эга бўлмаган жамиятда иқтисодий ривожланиш ҳақида гап бўлиши мумкин эмас. Ҳатто иқтисодий тараққий этган мамлакатда ҳам банк тизими таназзулга учраса, давлат ва жамиятнинг инқирозга юз тутиши муқаррардир. Бу банк тизими ходимлари зиммасига нақадар мураккаб, масъулиятли, шу билан бирга, шарафли вазифа юклатилганлигини кўрсатади.

Ҳозирги кунда Президентимизнинг халқ депутатлари Самарқанд ва Навоий вилоятлари Кенгашлари навбатдан ташқари сессияларида сўзлаган нутқлари ҳамда Ўзбекистон телерадиокомпанияси раиси билан суҳбатлари бутун республикамиз жамоатчилигида катта қизиқиш уйғотиб, юртбошимизнинг маърузаларига нисбатан билдирилаётган фикрлар ҳар биримизнинг қалбимиздан чуқур жой олди. Зеро, бу маърузалар ўзининг ўта халқчиллиги, ҳар бир инсон манфаатини ҳимоя қилиши, адолатни қарор топтириб, қонун устуворлигини таъминлаш тамойилига астойдил риоя қилинаётганлигининг яққол ифодасидир.

Масъул ходимлар, айниқса, раҳбар лавозимидаги амалдорлар шаънига билдирилган рўй-рост, аччиқ танқидлар ҳар биримизнинг, шу жумладан, барча банк ходимларининг ҳам ўзига-ўзи ҳисоб беришига, ҳам ички дунёқарашини, ҳам лавозим мажбурияти ва бурчларини тубдан қайта таҳлил қилишга мажбур этди.

Яна шуни таъкидлаш лозимки, барча акциядорлик-тижорат банклари учун катта тарихий аҳамиятга эга бўлган муҳим ҳужжат, яъни «Акциядорлик-тижорат банклари фаолиятини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармон қабул қилиниб, унда банк фаолиятини бошқаришда акциядорлар ролини ошириш, банк ходимларини шартнома асосида ишлашга ўтказиш, кредит берилиши ва уларнинг қайтарилишини таъминлашда банкнинг раҳбар ходимлари ва ижро органлари масъулиятини ошириш каби муҳим вазифалар белгилаб берилди.

Ушбу Фармон билан акциядорлик-тижорат банкларининг юқори бошқарув органлари, яъни акциядорлар йиғилиши ҳамда банк кенгашининг ваколатлари кенгайтирилган бўлиб, ўз навбатида банк акциядорларининг ҳуқуқ ва манфаатларини оширишга, банк кенгашига банкнинг кундалик фаолияти устидан назорат ҳамда унинг устувор йўналишларини белгилаш ва бошқа бир қатор ҳуқуқлар билан бирга унинг банк акциядорлари олдидаги бурч ва мажбуриятларига ҳам алоҳида эътибор қаратилган.

Бугунги кунда «Пахта-банк»нинг мижозларни кредитлаш ва маблағ билан таъминлаш имкониятлари жиҳатидан республика тижорат банклари ўртасида етакчи ўринлардан бирини эгаллаб турганлиги ҳам кейинги йилларда олиб борилаётган кредит сиёсатимиз тўғри эканлигидан далолат беради. Эндиликда банкимизнинг 13 та минтақавий бошқармаси, 182 та туман бўлими 50 мингдан зиёд юридик шахсга жаҳон андозалари даражасида бевосита кредит ва ҳисоб-китоб хизмати кўрсатмоқда. Кейинги икки йил давомида банкимизнинг мустақил халқаро аудит текширувидан муваффақиятли ўтганлиги ҳам буни яққол тасдиқлайди. Халқаро аудитнинг хулосасида банкнинг бухгалтерлик ҳисоботи ҳаққоний эканлиги, капиталнинг адекватлиги, молиявий аҳволининг барқарорлиги ўз аксини топди. Бу эса танланган тараққиёт стратегияси банкни янада ривожлантириш ҳамда барқарор фаолият юритиш ва республика қишлоқ хўжалигини юксалтириш учун чет эл инвестицияларини кўплаб жалб этиш имкониятини яратади.

Банкнинг ликвидлилигини таъминлаш ва молиявий аҳволини мустаҳкамлаш, активлар сифатини яхшилаш мақсадида қатъий кредит сиёсати олиб борилди, натижада муаммоли кредитлар миқдори сезиларли тарзда камайди.

Йил давомида банк бошқарувининг йиғилишларида Президент фармонлари ва ҳукумат қарорлари юзасидан ижро интизоми, вилоят бошқармалари ва бўлимлари фаолияти, кредит портфелининг аҳволи, кредит ресурсларидан фойдаланиш, қимматли қоғозлар билан ишлаш, қишлоқ хўжалиги билан боғлиқ корхона ва ташкилотлардаги тўлов интизоми, кадрлар сиёсати ва бошқа бир қатор долзарб масалалар мунтазам равишда кўриб борилмоқда.

«Пахта-банк» акциядорларининг шу йил март ойида бўлиб ўтган навбатдаги йиллик ҳисобот йиғилишида банк бошқаруви олдига аниқ вазифалар қўйилган эди. Шундан келиб чиққан ҳолда бутун банк фаолияти 1998-2000 йилларда қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштиришнинг республика Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланган Дастурини амалга оширишга қаратилди.

Ҳозирги кунда банкнинг жамлама капитали 6628 млн. сўмни ташкил этиб, унинг миқдори, халқаро стандартлар меъёрларига кўра, активлар ва банк мажбуриятларини қоплаш учун етарлидир. Марказий банк белгилаб берган, шунингдек, капиталнинг етарлилиги, ликвидлилиги ва банк даромадлилиги бўйича халқаро амалиётда қабул қилинган барча иқтисодий меъёрлар бажарилмоқда.

Жорий йилда ҳам банк ресурс имкониятини ўстириш сиёсатини олиб борди. Ўтган ўн ой давомида банк ресурслари ўсиб, 96 млрд. сўмни ташкил этди. Омонат ва депозитларга аҳоли, корхона ва ташкилотларнинг қўшимча пул маблағларини жалб этиш, қишлоқ аҳолисига кенг кўламда хизмат кўрсатиш юзасидан банк инфратузилмасини кенгайтириш бўйича аниқ мақсадга йўналтирилган ишлар олиб борилмоқда. Бевосита хўжаликларда жойлашган ва энг замонавий воситалар билан жиҳозланган мини-банклар тармоғи кенгайтирилди.

Бозор иқтисодиётининг асосий тамойилларидан бири бўлган хусусийлаштириш жараёнига ҳам банк ўзининг катта ҳиссасини қўшмоқда. Ҳукуматимизнинг бу борадаги қарорларини бажара бориб, банкнинг фонд бозоридаги операциялари ҳажми турли акциядорлик жамиятларининг акция пакетини сотиб олиш ҳисобига кўпайди. «Ўзпахтасаноатсотиш», «Ўзқишлоқхўжаликтаъминоттузатиш», «Ўзқишлоқмаш-холдинг», «Ўзпаррандасаноат» ва бошқа бир қатор акциядорлик жамиятларининг йирик миқдордаги акциялари сотиб олинди.

1998 йил 1 ноябрь ҳолатига кўра, банк кредит портфелининг ҳажми 71 млрд. сўмни ташкил этди ва йил бошидаги кўрсаткичга нисбатан бир ярим баробар ортди. Жорий йилда кредитлар асосан қишлоқ хўжалиги корхоналари ва унга хизмат кўрсатиш тармоқлари, инвестиция дастури бўйича ҳукумат дастурларига ҳамда аҳолини зарур турдаги озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш соҳаларига йўналтирилди.

Кредит қўйилмалардаги узоқ муддатли кредитлар салмоғи 21,4 фоизга ортди. Жумладан, Ҳазорасп шакар заводи, «Ас-Ойим-Текстиль» қўшма корхонаси, «Қува» тўқимачилик мажмуи қурилишларига етарли миқдорда кредит ажратилди.

Қишлоқ инфратузилмасини яхшилаш учун халқаро молия институтлари билан яқиндан алоқа ўрнатиш ҳамда хорижий инвестицияларни жалб этишни ривожлантириш орқали банкнинг капитал қўйилмалар билан боғлиқ валюта операциялари ҳажмини кенгайтириш бизнинг бош вазифаларимиздан биридир. Зеро, бунинг учун бизда етарли имконият ва салоҳият бор.

«Пахта-банк» 13 давлатнинг 36 та банки билан вакиллик муносабатларини ўрнатган. Документар операциялар миқдори ва ҳажми сезиларли даражада ортди. Бошқариш амалиётида биринчи маротаба экспорт аккредитивлари билан операциялар бошланди.

Маълумки, ихтисослаштирилган акциядорлик-тижорат «Пахта-банк» ўз номи билан республикамизнинг асосий тармоқларидан бири бўлмиш қишлоқ хўжалигига хизмат кўрсатувчи етакчи банклардан биридир. Ушбу тармоқда кейинги пайтларда катта ўзгаришлар юз берди. Жумладан, бу борада «Қишлоқ хўжалиги кооперативи (ширкат хўжалиги)», «Фермер хўжалиги», «Деҳқон хўжалиги» тўғрисидаги Қонунлар, «Ер кодекси» каби бир қатор муҳим ҳужжатларнинг қабул қилиниб, жорий этилаётгани алоҳида аҳамиятга эга.

Ўтган даврда қишлоқ хўжалик корхоналарига пахта ва ғалла ҳосили учун бир неча босқичда 50 млрд. сўмдан зиёд пул маблағлари йўналтирилди. Банк операцияларининг мутлақо янги, мижозлар учун ғоятда қулай бўлган факторинг операциялари кенг қўлланила бошланди.

Буларнинг ҳаммаси пахта ва ғалла етиштириш учун зарур бўлган товар-моддий бойликлар, жумладан, ёнилғи, эҳтиёт қисмлар, минерал ўғитлар, электр қуввати, газ ва бошқа воситаларни ҳисоб-китоб қилиш имконини берди.

Шу билан бир қаторда, Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 7 февралдаги 61-сонли «Қишлоқ хўжалик корхоналарининг санациясини ўтказиш чоралари тўғрисида» қарорини бажариш борасида ҳам «Пахта-банк» муассасалари томонидан муайян иш амалга оширилмоқда. Санация қилинаётган 104 та хўжаликнинг ҳар кунлик молиявий фаолияти банкимизнинг назоратида турибди. Бу корхоналарга ташқи бошқарувни амалга ошириш учун махсус ҳисобварақлар очилиб, ҳамма пул тушумлари ҳамда харажатлари ушбу ҳисобварақ орқали амалга оширилмоқда. Банк бўлимлари томонидан эса улардан белгиланган нормативларга мувофиқ операцияларнинг амалга оширилиши юзасидан назорат ўрнатилган. Айрим санация қилинаётган хўжаликларга энг зарур тадбирлар учун қисқа муддатли кредитлар берилди.

Айни чоқда банк томонидан хизмат кўрсатилаётган мижозларнинг муддати ўтказиб юборилган дебиторлик қарзларини қисқартириш ва молиявий аҳволини яхшилаш юзасидан амалий ишлар олиб борилмоқда. Вазирлик ва идораларнинг бундай қарзларини босқичма-босқич бартараф этилиши юзасидан назорат ўрнатилган, жойларда эса банк бўлимлари корхона ҳамда ташкилотларга дебиторлардан маблағларини ундириш бўйича амалий ёрдам кўрсатмоқда. Ажратилаётган ресурсларни корхона ва ташкилотлар ўртасидаги ўзаро қарзларни узиш учун махсус ҳисобварақлар орқали йўналтириш билан кредитлар бериш ва факторинг операцияларини амалга ошириш амалиёти қўлланилмоқда.

1998 йилда «Пахта-банк» тизимида ахборот технологиясини жорий этиш борасида ҳам катта ўзгаришлар юз берди. Эндиликда банкнинг бутун хўжалик фаолияти кафтдагидек яққол кўзга ташланиб туради. Марказий банк билан ҳамкорликда барпо этилган тўлов тизими тўловларнинг саноқли дақиқаларда ўтишини таъминламоқда. Тўловларнинг электрон тизимини ривожлантиришдан ташқари, бу йил ички ишлаб чиқариш жараёнларини автоматлаштиришга жиддий эътибор берилди. Банк бўлимларида ўрнатилган юқори технологик ускуналар ва ҳисобга олишнинг ягона андозага келтирилганлиги дастурий-техник мажмуани барпо этиш имконини берди. Бу банкни бошқариш ишларини такомиллаштиришда муҳим ютуқ бўлди.

Янги банклар ташкил этилаётган ҳозирги шароитда улар ўртасида рақобат кучаймоқда, банк ходимларига ишни яхшилаш ва мижозларга хизмат кўрсатиш сифатини ошириш юзасидан талаблар кучайтирилмоқда. Бу талабларни ҳисобга олган ҳолда, «Пахта-банк» бошқаруви ходимлари салоҳиятини шакллантириш, уларнинг малакасини ошириш, ходимларда касб ғурурини тарбиялашга алоҳида эътибор қаратмоқда. Банк мутахассисларининг таниқли хорижий банклар иш тажрибасини ўрганиш учун чет элга боришлари амалиётга киритилмоқда.

Юқорида айтиб ўтилганидек, «Пахта-банк»нинг республикада ва хорижда нуфузининг ортиб бориши хорижий инвесторларда қизиқиш уйғотмоқда. «Пахта-банк» Осиё-Тинч океани қишлоқ ва қишлоқ хўжалигини кредитлаш уюшмаси (АПРАКА)га аъзо бўлди. Ҳозирда бир қатор халқаро молия ташкилотлари ва банклар билан қишлоқ хўжалиги ҳамда қайта ишлаш саноатини ривожлантиришни молиялаш учун кредит линиялари ажратилиши тўғрисида музокаралар олиб борилмоқда.

Келгусида муваффақиятли ишлаш учун биз эришилган натижалар билан чекланиб қололмаймиз. Чунки филиалларнинг ликвидлилиги, барқарор молиявий аҳволини таъминлаш, филиаллар тармоғини кенгайтириш учун биз банк капиталининг етарлилигини қўллаб-қувватлаб туришимиз лозим. Шу муносабат билан «Пахта-банк» акцияларнинг 3,5 млрд. сўмлик V эмиссиясини эълон қилиб, Устав капиталини 6 млрд. сўмга қадар кўпайтириш кўзда тутилган.

«Пахта-банк» бундан кейин ҳам ўз фаолиятини яхшилаш, даромадлилигини ошириш, мижозлар билан алоқаларни мустаҳкамлаш йўлида ишлайверади, ўзининг бутун кучини республикамиз иқтисодиётини ривожлантиришга йўналтиради.

Й. ЖЎРАЕВ,
«Пахта-банк» бошқаруви раисининг биринчи ўринбосари.

АКЦИЯДОРЛАР МАНФААТИНИ КЎЗЛАБ

Ихтисослаштирилган акциядорлик-тижорат банки — «Пахта-банк» акциядор фуқароларда мулкка бўлган муносабатни тубдан ўзгартириб, мулкка эгалик ҳиссини шакллантириш борасида улар билан ишлаш услубини қайта кўриб чиқмоқда.

Чунончи, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1998 йил 2 октябрдаги «Акциядорлик-тижорат банклари фаолиятини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармони асосида банкнинг акциядорлик капитали 1500 млн. сўмдан 2500 млн. сўмга кўпайтирилди.

«Пахта-банк» Ўзбекистон Республикаси Давлат мулк қўмитаси қошидаги Қимматли қоғозлар бозори фаолиятини мувофиқлаштириш ва назорат қилиш марказининг «Инвестиция воситачиси» лицензиясига, шунингдек, Тошкент фонд биржасида 001-рақамли брокерлик идорасига эга бўлган ҳолда, инвестиция сиёсатини фаоллаштириб, республика қимматли қоғозлар бозорида ўз мавқеини тобора мустаҳкамлаб бормоқда.

Республика фонд бозорида «Пахта-банк» томонидан илғор ва юқори самара берувчи хизмат ва операцияларнинг бутун бир мажмуи ишлаб чиқилган ва амалиётда қўлланилмоқда.

«Пахта-банк» акцияларига пул қўйиш ҳар қандай юридик ва жисмоний шахслар учун манфаатли, истиқболли ҳамда энг ишончли эканини банк акциядорларининг сони 25 мингга етгани, шу жумладан, улар 5 мингга яқин юридик шахс ва 20 минг жисмоний шахсдан иборат эканлиги ҳам яққол тасдиқлайди.

Бундан ташқари, «Пахта-банк» Давлат қисқа муддатли облигациялари бозорида ҳам бирламчи дилер сифатида операцияларни амалга ошириб келмоқда. Бу эса банк активларини мутаносиб равишда тақсимлашга, таваккалчилик даражасини қисқартиришга ва банкнинг даромадлилигини оширишга замин яратмоқда.

Ҳозирги даврда долзарб бўлган яна бир масала — бу ишлаб чиқариш билан боғлиқ бўлган акциядорлик корхоналари акцияларига банк маблағларини инвестиция қилиш йўли билан уларни қўллаб-қувватлашдир. Бу йўналиш бўйича «Пахта-банк» жорий йилда ўзининг инвестицион фаолиятини ривожлантиришни жадаллаштирди. Натижада банкнинг корпоратив қимматли қоғозлар портфели 1,9 баравар ўсди. Бугунги кунга келиб «Пахта-банк» фонд бозорида йирик ва нуфузли акциядорлик жамиятлари бўлмиш «Қувасойцемент» «Ўзпахтасаноатсотиш» тизимига кирувчи пахтани қайта ишлаш заводлари, «Ўзқишлоқхўжаликмаш-холдинг» компанияси, «Ўзқишлоқхўжаликтаъминоттаъмир» корхоналари, «Кварц» АЖ, «Ўзгўштсутсаноат» ва «Ўзозиқовқатсаноат» корхоналари ҳамда бошқа таниқли жамиятларнинг акциялари пакетини харид қилиш билан уларнинг хўжалик-молиявий фаолиятида иштирок этмоқда. Бундай ўзаро манфаатли ҳамкорлик натижасида ушбу корхоналарнинг ишлари яхшиланмоқда, ҳамда «Пахта-банк»нинг дивидендлар олиш йўли билан даромад манбалари кўпаймоқда.

«Пахта-банк» бошқаруви қимматли қоғозлар билан ишлашни ўз фаолиятининг устувор йўналишларидан бири деб белгилаган. Шу боис банкнинг қимматли қоғозлар бозоридаги муваффақиятлари ортиб, мавқеи мустаҳкамланиб бормоқда.

О. ХОДЖАЕВ,
банкнинг қимматли қоғозлар ва инвестиция-банк хизматлари бошқармаси бошлиғи.

ЛИЗИНГ МУНОСАБАТЛАРИ: МУАММО ВА ЕЧИМ

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 7 февралдаги «Кичик ва ўрта тадбиркорликни ривожлантириш учун хорижий кредитлар беришни ташкил қилиш масалалари тўғрисида»ги қарори, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Марказий банки бошқарувининг 1997 йил 29 мартдаги 11-баённомаси билан тасдиқланган 327-сонли «Ўзбекистон Республикаси банклари томонидан лизинг операцияларини ўтказиш тартиби» йўриқномаси республикамиз қишлоқ хўжалиги тизимида олиб борилаётган ислоҳотларни чуқурлаштиришга салмоқли ҳисса қўшди.

Ўзбекистон туманидаги вилоят саноат-савдо ҳиссадорлик жамиятига қарашли «Шўрсув» очиқ турдаги ҳиссадорлик жамиятимиз ихтисослаштирилган акциядорлик-тижорат банки — «Пахта-банк» билан мустаҳкам ҳамкорлик ўрнатган. Шу туфайли хўжаликнинг асбоб-ускуна, жиҳоз, техника ва автотранспортларга бўлган эҳтиёжларини қондириш мақсадида лизинг муносабатларини ривожлантиришга келишиб олинди.

Жамиятимиз асосан республика қишлоқ хўжалиги корхоналарини қайта ишланган олтингугурт дориси билан таъминлаш, шу билан бирга, ўймакорлик ва қурилиш учун гипс, оҳак маҳсулотлари, Қувасой шаҳридаги «Кварц» ишлаб чиқариш бирлашмасига йилига 20 минг тоннадан ортиқроқ даломит хомашёси ҳамда дон маҳсулотларини қайта ишлаш корхоналарига омухта ем тайёрлаш учун кальций карбонат уни каби ярим тайёр маҳсулотлар етказиб бериш билан шуғулланади.

Корхонамиз қошидаги мавжуд автотранспортларнинг эскирганлиги, яроқсизлиги оқибатида ташқаридан ҳар куни 10-15 тагача автотранспорт ёллашга мажбур бўлар эдик. Бу эса ўз навбатида ишлаб чиқариш жараёнини тўла-тўкис ва бир маромда кечишига ва ишлаб чиқарилган маҳсулот таннархига салбий таъсир кўрсатиб келар эди.

Бу муаммони ечиш мақсадида «Пахта-банк»нинг Яйпан бўлими жамиятимизнинг молиявий аҳволи, унинг қишлоқ хўжалиги корхоналари учун зарур ҳисобланган маҳсулотларни ишлаб чиқариш фаолиятини тўлиқ ўрганиб чиқиб, шу йилнинг март ойида бизга умумий қиймати 12,9 млн. сўмлик 3 та МАЗ-5551 русумли автосамосваллар бериш тўғрисида лизинг шартномаси тузди. Натижада ҳар ойда автотранспортларнинг ҳар бирига сарфланган харажатга нисбатан ўртача 108,7 минг сўм тежаб қолинмоқда. Ўтган саккиз ой мобайнида ҳар бир машина ҳисобидан 869,5 минг сўм, уччала машина ҳисобидан эса 2608,6 минг сўмлик тежамкорликка эришилди.

Пировардида шу муддатда ишлаб чиқарилган маҳсулотлар таннархи 2608,6 минг сўмга арзонлашди. Бунинг устига 1997 йилнинг шу даврида жамиятимиз томонидан 9160 тонна олтингугурт қайта ишланган бўлса, бу йил лизинг шартномасига асосан олинган бу машиналарнинг ишлаб чиқаришга жалб этилиши натижасида 11250 тонна олтингугурт қайта ишланди.

Қисқа қилиб айтганда, бу йил корхонамиз фаолиятида банк билан лизинг шартномаси асосида олинган автотранспорт воситаларининг салмоғи юқори бўлмоқда. Жумладан, ҳиссадорлик жамиятимиз ўз акциядорларига акциялар ҳисобидан тўланадиган дивидендларни ўтган йилдагига нисбатан юқори фоизларда тўланишини ҳам кўзда тутмоқда.

Жамиятимиз «Пахта-банк»дан олинган автотранспорт воситаларининг ижара ҳақи ва бошқа барча тўловларини тузилган лизинг шартномаси бўйича келишилган тартибда ўз вақтида тўлаб келмоқда. Бугунги кунгача банкдан олинган мулк қийматидан 1128,8 минг сўм қайтарилди. Жамиятимиз банк билан тузилган ушбу лизинг шартномаси бўйича қолган барча тўловларни тез кунларда амалга оширишдан манфаатдордир.

Ҳиссадорлик жамиятимиз келгусида ишлаб чиқариш жараёнини замонавий техника ва технологиялар билан таъминлашга, ишлаб чиқариш ҳажмини кўпайтиришга, янги иш жойларини ташкил этиш ҳамда корхона фаолиятининг самарадорлигини оширишга лизинг муносабатлари орқали эришишни ўз олдига мақсад қилиб қўйган.

А. АБДУРАҲМОНОВ,
Фарғона вилояти Ўзбекистон туманидаги «Шўрчи» ҳиссадорлик жамияти раиси.

БАНК БИЛАН ҲАМКОРЛИКНИ МУСТАҲКАМЛАЙМИЗ

Хўжалигимиз асосан пахтачиликка ихтисослашган. Шунга қарамай, дон, гўшт-сут, сабзавот ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштириш топшириқлари ҳам ҳар йили ортиғи билан бажарилмоқда.

Бу йил ҳам хўжалигимиз деҳқонлари давлатга 2648 тонна пахта ва 1200 тонна дон етказиб бериб, топшириқни ошириб бажардилар. Етиштирилган ҳосилни нест-нобуд қилмай йиғиштириб олишда астойдил меҳнат қилган деҳқонларимизга иш ҳақи ўз вақтида берилмоқда. «Пахта-банк» ҳиссадорлари сафидан ўрин олганимиздан сўнг биз ана шундай имкониятга эга бўлдик.

Бундан ташқари, «Пахта-банк» хўжалигимизнинг дебиторлик ва кредиторлик қарзларини камайтириш борасида ҳам яқиндан ёрдам бериб келмоқда.

Ўзаро манфаатли ҳамкорлик натижасида жамоа хўжалигимизда ижобий ўзгаришлар юз бермоқда, буни хўжалигимизнинг иқтисодий жиҳатдан анча мустаҳкамланиб, жамоа аъзоларининг даромадлари кўпаяётганида ҳам яққол кўриш мумкин.

Бугунги кунда «Пахта-банк»нинг 4 млн. сўмлик акцияларини сотиб олганмиз. Улар ҳисобидан 1997 йил якунига кўра, 2 млн. сўм атрофида дивиденд олинди. Жамоамиз бундан кейин ҳам «Пахта-банк» билан ҳамкорликни янада мустаҳкамлайди. Зеро, тумандаги барча хайрли ишлар «Пахта-банк» иштирокида амалга оширилмоқда.

Ш. ЗИЁДУЛЛАЕВ,
Шофиркон туманидаги «Ҳайдаробод» жамоа хўжалиги бошқаруви раиси.

1 ДЕКАБРЬ — УМУМЖАҲОН СПИДГА ҚАРШИ КУРАШИШ КУНИ

Бугун — Умумжаҳон СПИДга қарши кураш кунидир. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг СПИД Дастури ва Жаҳон Соғлиқни сақлаш ташкилотининг сўнгги маълумотларига кўра, 1998 йил охирида дунё бўйича ВИЧ-инфекцияси юққан беморлар сони 33,4 миллионга етади. Бу ўтган йилдагидан 10 фоизга ортиқ. Дунёнинг деярли барча мамлакатларида ВИЧ-инфекцияси билан янгидан касалланганлар қайд этилмоқда. Аниқроқ қилиб айтганда, ҳар дақиқада 11 киши (эркаклар, аёллар ва болалар)га ана шу касаллик юқаяпти ёки уларнинг кундалик сони 16000 га бораяпти.

БИРГАЛАШИБ КУРАШАЙЛИК

Шарқий Оврупо ва Марказий Осиёда 90-йиллар бошидан шу кунгача 270 000 СПИД касаллиги қайд этилган. Ҳозирги кунда Украинада ВИЧ-инфекцияси бўйича ғоят мураккаб эпидемик вазият юзага келди. Сўнгги 5 йил давомида Россия Федерацияси, Беларусь, Молдова ва Қозоғистонда беморлар сони сезиларли даражада ортди.

Ўзбекистонда ҳозирги кунга қадар 48 та бемор рўйхатга олинган. Республикада бу касалликнинг тарқалишини дастлабки босқичда деб ҳисоблаш мумкин. 1997-1998 йилларда Тошкент шаҳрида Халқаро Маслаҳатчилар иштирокида ўтказилган текшириш натижалари шундан далолат беради. Нотоза шприцлардан, гиёҳванд моддаларни қабул қилувчилар орқали ёки жинсий йўл билан тарқаладиган таносил касалликларининг сезиларли даражада кўпайгани ҳам ВИЧ-инфекцияси ортиб бориши эҳтимолидан дарак беради.

Асосан ёшлар ВИЧ-инфекцияси қурбони бўлаётгани ғоят ачинарли. Уларнинг мамлакат ҳаётидаги ўрни ва салмоғини алоҳида эътиборга олиб, таназзул рўй беришини кутмасдан ҳаракатни кучайтиришимиз лозим.

Янги дори-дармонлар пайдо бўлганига қарамай, ВИЧ-инфекцияси билан боғлиқ муаммолар ўткирлигича турибди. Чунки дорилар беморнинг умрини узайтириши мумкин, аммо инфекциядан халос қилмайди.

СПИД билан курашишнинг асосий воситаси профилактика. Бунинг учун аҳолининг кенг табақалари, аввало ёшларни ВИЧ-инфекцияга хос нохуш белгилардан огоҳлантириш, бу касалликни тарқалиш йўллари, олдини олиш усуллари тўғрисида аниқ маълумот бериш талаб қилинади. Ёшларга аҳлоқий тўғри тарбия беришни кучайтириш лозим. Касаллик юқиб қолганларга нисбатан эса ҳамдард бўлайлик. Профилактик тадбирларни кенг кўламда олиб боришда ҳокимликлар, халқ таълими, Олий ва ўрта махсус таълим, Ички ишлар вазирликлари, оммавий ахборот воситалари, республика ёшларининг "Камолот" жамғармаси, фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш жамғармалари бизга кўмакдош бўладилар, деб умид билдирамиз.

Ф. НАЗИРОВ,
Ўзбекистон Республикаси соғлиқни сақлаш вазири.

ФАРЗАНДЛАР БАХТИ

Каттақўрғон туманидаги Ф. Каримов номли ўрта мактаб ҳузурида «Иқтидорли болалар мактаби» очилганига мана тўрт йил тўлаяпти. 1-синфдан бошлаб ўқувчилар танлов асосида қабул қилиниб, дунёвий сўзлашув тилларидан бири бўлган инглиз тилини ёшларга чуқур ўргатишга эришилмоқда. Бу соҳада катта тажрибага эга, билимдон ўқитувчилар М. Каримова, Н. Шукуров, тарбиячи М. Ёқубоваларнинг меҳнати таҳсинга лойиқдир. Улар таълим берган ўқувчи ёшлар инглиз тилидан ёзиш, ўқиш ва эркин сўзлашувни тез ўзлаштириб олмоқдалар.

«Таълим тўғрисида»ги Қонун ва Миллий дастур ҳар бир ўқитувчи олдига улкан ва масъулиятли вазифа қўймоқда. Ушбу жамоа мазкур ҳужжатлар асосида иш олиб бориб, ҳеч қандай ёрдам олмасдан ўз-ўзини бошқариш, маблағ топиб, мактабнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлашга эришмоқда. Мактаб қошида ишлаб чиқариш бригадаси ташкил этилган. Унда блок ғишт ишлаб чиқариш, парталарни таъмирлаш ишлари амалга оширилади.

Асқар ЖАЛИЛОВ.

БИРИНЧИ ҚОР ЗАВҚИ

Суратли лавҳа

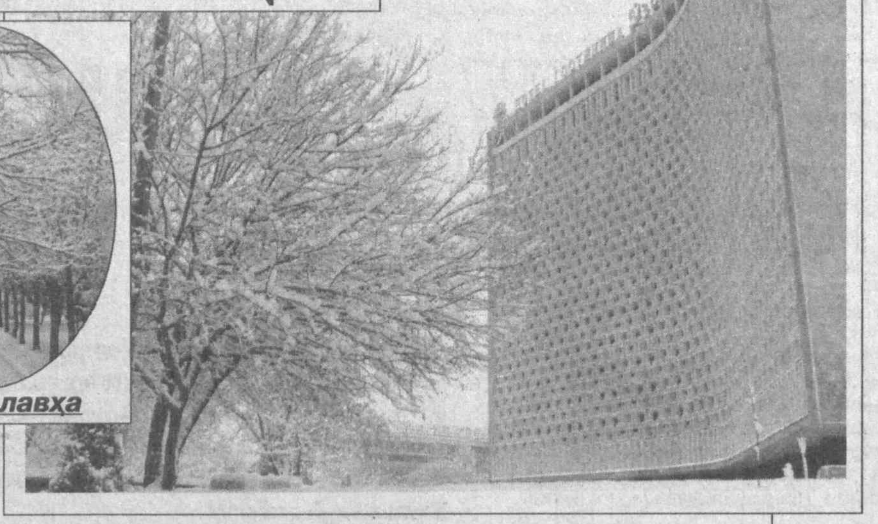

Бу галги қиш куз салтанатига дахл қилмай, ўз вақтида кириб келди. Бир қадар илиқ кечган тирамоҳнинг сўнгги кунларида кўк юзини булут қоплаб, ёмғир томчилаб ўтди. Юз-кўзларни чимчилаб, дарахтлар шохида илашибгина турган хазонларни беаёв қамчилаб эсаётган изғирин шамол недандир дарак берар эди. Биз бу ҳолга унчалик ҳам аҳамият бермагандирмиз. Лекин бедор Она табиат янги — оқлик, беғуборлик, ҳалимлик фаслига пешвоз чиқмоққа шайланди.

Ниҳоят, орзиқиб кутилган лаҳзалар ҳам етиб келди — оппоқ қор ёға бошлади. Илк дақиқаларда ҳали танасидан илиқ куз ҳарорати кетиб улгурмаган дарахтлар шохларига қўнган нозик учқунлар зумда эриб кетар эди. Аммо бу ҳол узоққа чўзилмади. Лайлақлаб ёға бошлаган қор бир зумда бутун борлиқни ўзининг оппоқ кўрпасига буркади. Юртимизда яна қиш бошланди.

СУРАТЛАРДА: пойтахтимизда қиш.

• «Алпомиш» саҳифаларида...

УДУМЛАР ҲАМ ҚАДРИЯТ

Ўзбек халқининг бой тарихи, маданияти ва маънавиятини ўрганишда халқ оғзаки ижоди туганмас манба саналади. Худди шу маънода «Алпомиш» достони катта аҳамиятга эга. Асарда ота-боболаримиз амал қилган удумлар, урф-одатлар ўз ифодасини топган. Чунончи, ном қўйиш ҳам ўзига хос урф бўлиб, исмларда ҳар бир нарсанинг, воқеа-ҳодисанинг асосий жиҳатлари ифодаланади. Шунинг учун халқ орасида одам ўз исми билан туғилади деган гап бор. Қадимда исмлар туғилган боланинг қайси уруғдан, сулоланинг нечанчи авлоди эканлиги, унинг туғилган жойи, вақти, саломатлиги, гавда тузилиши, бола танасидаги белгилари ҳисобга олиниб, баъзан китоб кўриб қўйилган. «Алпомиш»да ҳам бу ақида тўлиқ сақланган. Масалан, Ойбарчин — ойдай гўзал (барчин — мўғулча бархит, духоба маъноларини англатиб, кўчма маъноси — гўзал, силлиқ, қиммат демакдир), Алпомиш — паҳлавон, кучли, баҳодир. Қалдирғоч — хабарчи, элчи (чечаси Барчиннинг хатидан акаси Алпомишни, унинг аҳволидан эса Қоражонни хабардор қилади). Ёдгор — отадан ёдгорлик, эсдалик. Кунтуғмиш — қаттиқ ва оғир кунда қолиш (Алпомиш қалмоқ юртида зиндонбанд бўлганида онасининг қийин кунда қолишига ишора) маъноларини англатади. Ултантоз — ўғил тан, яъни ўғил ўрнида, лекин салбий маънода тоз — кал дегани бўлади. Достонда қўлланилган исмлардаги бундай монандлик ҳозирги умумхалқ тилида, хусусан, қипчоқ шеваси вакиллари тилида ҳануз сақланиб қолган.

Ҳар бир халқда бўлганидек, ўзбекларда ҳам ирим қилиш қадимдан мавжуд. Бунга достоннинг бошланишидаёқ дуч келамиз. Қалдирғоч ойим акасига Бойчиборни абзаллаб берган пайтидаёқ ирим қилади. Дарҳақиқат, номардга кўнгил бериш, кўнгилни ҳар томонга бўлиш, номардни ҳамроҳ қилиш ишни чаппасига буради, кишига панд беради. Айни пайтда от кишига ҳамиша йўлдош. Шунинг учун унинг қошига ёмонни йўлатиш ишингизни тескари қилади, холос. Дарҳақиқат, халқ бекорга отга кўнгил қўймайди. Бекорга уни содиқ дўст сифатида эъзозламайди. Бу достонда бот-бот исботланади. Худди шу ўринда Алпомиш зиндон қилингач, Чиборнинг таблада етти йил бошини ерга солиб эгасига аза очишини, унинг тириклигини Алпомиш берган исириқдан билиб, ғулу занжирни майда-майда қилиб, дувлаб кишнаши-ю, зиндон бошига бориб қуйруғини зиндонга солиши ва эгасини чиқариб олиши тасвирланган сатрларни қандай бефарқ ўқиш мумкин. Чилбир чўлида устидан қанотли қуш учиб ўтолмайдиган, ҳар қандай одам оёқости қилиб кетолмайдиган Муродтепани кўрган Алпомиш ирим чекиб: «Шу тепага отимни солайин, иркилмай тепага отим чиқиб кетса, боргандан ёримни оламан, чиқолмаса, бориб нима қиламан, борган билан бекор ахмоқ бўламан, пешонамни шу ерда синаб кўраман», дейди. Отни тепага тўғри қилди, туёғидан чилтанлар ҳоми берди, қирқ минг отнинг дупири пайдо бўлди. Алпомиш ёрини олмаса ҳам кўнглида олганча бўлиб қолди...

Достонда ўзбекларнинг «Ўғринча қалliққа бормоқ» удуми ҳақида ҳам сўз боради. Дарҳақиқат, бу удумга яқин-яқингача қипчоқ ўзбеклари амал қилишарди.

Бир сўз билан айтганда, «Алпомиш» достонидаги удумларимиз бизнинг ўзлигимиз, маънавиятимиз, қадриятимиздир.

Босим ТЎЙЧИБОЕВ,
филология фанлари номзоди, доцент.

«МУЛОҚОТ»ГА ОБУНА БЎЛДИНГИЗМИ?

ОБУНА — 99

Муҳтарам журналхон!

Сидқидил, самимий мулоқотга иштиёқингиз бўлса, ўзингизга ҳамдард, кўнглингизга яқин дўст топмоқчи бўлсангиз «Мулоқот» журналига обуна бўлинг!

Агар суюкли Ватанимизнинг, буюк мамлакатимизнинг ўтмиши ва бугуни ҳамда миллатнинг таянчи бўлган улуғ тарихий шахслар ҳақида кенгроқ ва батафсилроқ маълумотга эга бўлишни истасангиз, юрт равнақига хизмат қилишга бел боғлаган «Мулоқот» журналига ёзилинг!

1999 йил учун обуна мавсуми давом этмоқда. Давримизнинг энг долзарб масалаларига дадил муносабат билдирадиган, халқимиз тарихи, унинг бой маънавий ва маданий мероси ва қутлуғ анъаналарини кенг тарғиб қилиш асосида миллий истиқлол мафкурасини

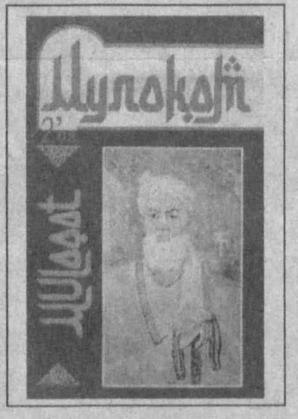

шакллантиришга катта ҳисса қўшаётган, маънавият ва маърифат сарчашмаларидан баҳраманд этишга интилаётган, энг демократик ва энг халқчил «Мулоқот» журнали кўнглингизга нур, хонадонингизга файз, онгингизга зиё бахш этишига ишонамиз.

Агар сиз журналга ўз вақтида обуна бўлсангиз ҳам моддий, ҳам маънавий жиҳатдан ютасиз. Чунки янги йилда журнал чакана савдога жуда кам нусхада чиқарилади ва унинг нархи обуначи оладиганидан қимматга тушади. Чинакам ўқувчи учун обуна энг қулай имконият.

Нашр кўрсаткичи:
844 - якка тартибдаги обуначилар учун.
845 - ташкилотлар учун.

Ўзбекистон — Очиқ Жамият Институти ва Тармоқ кутубхона дастури

Кутубхоначилар учун касбий ўзгаришлар дастури бўйича танлов эълон қилади

Марказий ва Шарқий Европа ҳамда собиқ иттифоқ кутубхоначилари 1999 йил давомида Австрия, Канада, Буюк Британия ва АҚШдаги муайян муассасаларда малака оширишлари мумкин.

1. **Universitatsbibliothek Graz** - Граса (Австрия) университети кутубхонаси.

Немис тилини биладиган кутубхоначилар учун 4 ойлик малака ошириш.

Университет кутубхоналари ёки академик ёхуд тадқиқот ишларига оид зиё масканларида ишловчи, китобларни тиклаш, кодлаштириш ва ногирон китобхонлар учун хизмат кўрсатишга қизиққанларга алоҳида аҳамият берилади.

Малака ошириш 1999 йил 1 апрелдан бошланади.

2. **IFLA** International **Office for UDT (hosted bu National Library of Canada)**- Кутубхоначилар ассоциацияси халқаро федерацияси (манзили — Канада миллий кутубхонаси).

Инглиз тилини биладиган ахборот соҳасидаги мутахассислар учун 3 ойлик малака ошириш. Номзодлар **IFLA Universal Dataflom and Telecommunications (UDT) Core Progpam** иши билан таниш, электрон кутубхона дастури хизмати ривожи ҳамда қўлланилиши бўйича бир қатор тажрибага эга бўлишлари керак.

Малака ошириш 1999 йил 1 апрелдан бошланади.

3. **City University, Department of Information Science, London, U.K.** — Лондон, Буюк Британиядаги шаҳар университети, информатика бўлими.

Инглиз тилини биладиган мутахассислар учун 3 ойлик малака ошириш. Студентларга информатика ва кутубхонашунослик курсидан сабоқ берувчи ёки малакасини оширишга иштиёқманд номзодларга алоҳида эътибор берилади.

Малака ошириш 1999 йил 1 апрелдан бошланади.

4. **Bodleian Librari, University of Oxsford,U.K.** — Оксфорд, Буюк Британиядаги Бодлейн кутубхонаси.

Инглиз тилини биладиган кутубхоначилар учун уч ойлик стипендия. Айни пайтда университет ёки миллий кутубхоналарда ишлаётганлардангина ариза қабул қилинади.

Малака ошириш 1999 йил 20 апрелдан бошланади.

5. **Queens Borough Purlic Library, New York, U.S.A.** Нью-Йорк, АҚШ, Квинс Бороу жамоат кутубхонаси.

Инглиз тилини биладиган, жамоат, мактаб ва болалар кутубхоналарида ишлаётган кутубхоначилар учун 5ойлик малака ошириш.

Малака ошириш 1999 йил 1 апрелдан бошланади.

Аризалар ва дастур бўйича қўшимча ахборотларни Ўзбекистон — Очиқ жамият институтидан қуйидаги манзил бўйича олишингиз мумкин:

700070, Тошкент шаҳри, Ивлев кўчаси, 41-уй.
Тел./факс: (3712) 40-68-54, 54-82-43, 55-61-50.
Электрон почтаси: nurgali&osi.freenet.uz.
Аризаларни қабул қилишнинг охирги муддати 11 декабрь.

®/1200

Э Ъ Л О Н

Ўзбекистон саноат ва хўжалик қурилиши ("Ўзсаноатхўжаликқурилиши") давлат корпорацияси ҳамда унинг таркибидаги "Ўзқурилишмеханизация", "Ўзшаҳарқурилиш", "Ўзқурилиштранс", "Ўзқурилишбутлаш" ассоциациялари, Бош хўжалик бошқармаси, Техника тараққиёти ва хорижий сармоялар бош бошқармаси, "Кадрлар тайёрлаш маркази" давлат корхонаси ва "SOZ" мусиқий маркази" шўъба корхонаси Ўзбекистон Президентининг 1998 йил 18 ноябрдаги "Капитал қурилишда бошқарув тузилмасини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Фармонига ва Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 28 ноябрдаги 500-қарорига кўра тугатилмоқда.

Даъво ва эътирозлар эълон чиққан кундан бошлаб икки ой муддат ичида қабул қилинади. Мурожаат учун телефон N 133-77-25.

ВОСТОККОМПЛЕКТ ЛВМ

Ўзбекистон-Россия қўшма корхонаси Россия корхоналарида тайёрланган маҳсулотлар келтириб бериш учун буюртмалар қабул қилади:

⇨ Тракторлар (ДТ-75: МТЗ ва б.)
⇨ Кўча тозалаш машиналари;
⇨ Металлопрокатлар;
⇨ Труба;
⇨ Уголок, швеллер;
⇨ Листлар;
⇨ Катанкалар;
⇨ Юқори ва пастки босимдаги полиэтилен гранулалари;
⇨ Кабел маҳсулотлари;
⇨ Химия саноати маҳсулотлари;
⇨ Ёритгичлар, чироқлар;
⇨ Ёғоч маҳсулотлари;
⇨ Электродлар.

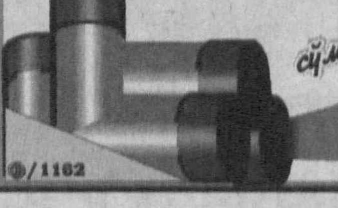

Тўловлар сўмда, келишилган баҳода.

Телефонлар: 55-68-47, 54-87-35.

Ф/1162

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, ўрта махсус, касб-ҳунар таълими Маркази жамоаси Педагог кадрларни тайёрлаш ва аттестациядан ўтказиш бошқармаси бошлиғи Фарид Мансурович Кучукбоевга отаси
АБДУМАЖИД отанинг
вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Республика лойиҳа-қидирув агрокимё станцияси жамоаси Тошкент вилоят лойиҳа-қидирув агрокимё станцияси директори Ҳамдам Адҳамовга волидаи муҳтарамаси
ҲАБИБА аянинг
вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Республика «Мусаввир» илмий ишлаб чиқариш маркази ва унинг қошидаги «Ҳунарманд» уюшмаси ходимлари ва усталари ижодий жамоаси халқ амалий санъатининг кулолчилик соҳасида кўп йиллардан буён ижод қилиб келган уста кулол
Маъсудали ТУРОПОВнинг
вафот этгани муносабати билан марҳумнинг оиласига чуқур таъзия изҳор этади.

«ХАЛҚ СЎЗИ» «НАРОДНОЕ СЛОВО»

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир: Аббосхон УСМОНОВ

Таҳрир ҳайъати:
М. ЕГОРОВ (масъул котиб — «Народное слово»),
А. ЖАББОРОВ,
С. ЗИНИН,
М. МИРАЛИМОВ,
С. МУҲИДДИНОВ (бош муҳаррир ўринбосари — «Халқ сўзи»),
Л. ПАК (бош муҳаррир ўринбосари — «Народное слово»),
М. САФАРОВ,
Р. ФАРҲОДИЙ,
И. ХУДОЁРОВ,
И. ШОҒУЛОМОВ,
Ў. ҲОШИМОВ.

БЎЛИМЛАР:
Ижтимоий-сиёсий ҳаёт — 133-57-34;
Ҳуқуқ — 136-07-94;
Иқтисодиёт — 136-36-65;
Қишлоқ хўжалиги — 136-37-85
Маънавият ва маърифат — 136-35-60, 132-10-65;
Хатлар — 136-29-89, 133-07-48;
Фан, соғлиқни сақлаш ва ижтимоий масалалар — 132-12-08;
Халқаро ҳаёт — 132-11-15;
Котибият — 133-10-28;
Эълонлар — 136-09-25.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00001
Буюртма Г — 0608, 27517 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2

Газета PENTIUM-II mmx компьютерида терилди ҳамда операторлар Сергей ЛУКИН ва Жамшид ТОҒАЕВ томонидан саҳифаланди.

Навбатчи муҳаррир — Г. ЙЎЛДОШЕВА.
Навбатчи — Ф. САНАЕВ.
Мусаҳҳиҳ — Ш. МАШРАББОЕВ.

• МАНЗИЛИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Таҳририятда ҳажми 5 қоғоздан зиёд материаллар қабул қилинмайди.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.

Босишга топшириш вақти — 21.00
топширилди — 00.35
1 2 3 4 5 6